

הוצאת והכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י היום תשס"ט

לקורות עיר ראסיין ורבניה

פלך קאוונא במדינת זאמוט

מראשית זמן ידיעת הופעתה ועד עתה
מאת

משה ב"ד שלמה זלמן מארקאוויץ

מילדי עיר נאמאקסט ומתושבי עיר ראסיין הנ"ל
בעל המחבר ספר שם הגדולים השלישי ב"ה.
מחיר המהברת קודש להו"ל ספרי שם הגדולים השלישי.
יצא לאור ע"י בני הרב הנ' וכו' מר' זלמן טובי'
מארקאוויץ נ"י מוואלאזין עם הנהגות והערות ממנו.

ווארשא

בדפוס החשמלי ע"י ארי' יהודה ליב ליפשיץ מוראנאווסקי 47
שנת איל תערג לפ"ק

ЛЕКОРЕСЪ ИРЪ РОССІЕНЫ
т. е. Исторія г. Россіенъ Ков. г.
Составилъ М. Марковичъ, изъ Россіенъ
Издание 3. Т. Марковичъ, изъ воложина

מכתב תהלה

מכבוד בני הרב הג' וכ' מר זלמן טובי' מארקאוויץ ג"י מוואלאזין.
ב"ה טוב טבת. תער"ג לפ"ק. פה קאוונא.

אל כבוד אדוני אבי יקירי, תוקר נכבד, רב הכשרון, החכם משכיל על
דבר אמת. וכו' מ"ר משה ג"י בעל המחבר ס' שם הגדולים
השרישי בשני חלקים.

אחרי דרישת שלומך הטוב באהבה רבה כמשפט,

קבלתי מתברתך, לקורות ערי ישראל ורבניהם ראסין, קידאן, נאוואהרדאק,
שאתה חושב להר"ל בעזהשי, והנה כאשר העיפותי עיני על דברך
היוצאים ממקורות נאמנים והסדורים בטוב טעם ודעת, ותאורנה עיני מנהל
יפעת הפנינים היקרים החדשים אשר שבצת בעמרת עם ישראל אלו הם אנשי
המעלה, אדירי ישראל, פארי הדור, נאווינו וגדולינו, שבכבודם הגדול וכו'
יכולים להתימר בכל חיי נלותנו, מלאכה גדולה ונפלאה ראיתי כאן, מרגליות יפוח
פזורות עד הנה בזכרונות בני ישראל הנפוצים בגולה נאספו כעת יחד אחת מתן
לא גערה, תודות ליגיעתך הגדולה, ולכשרונך הנעלה, מעשי ירך אלה בעיני
על עצמם מה רב ערכם וחשיבותם, ולהסכמתי אינם צריכים [רק עשיתי את רצונך
והנהתי את ספרך במקומות אחדים שבעצתי לפי דעתי ראוי ונכון להעיר ולהגות]
ובפרט כי תורה לר' יצאו לך מוניטין בעולם על ידי ספרך הנפלא במקצת זה
רב הכמות והאיכות, שם הגדולים השלישי, יראו נבונים ויהללו את מעשי ירך
ואת כשרונך הנשגב, וזכרונך הנפלא, כי רוח ממרום הערה ושפוכה עליך,
שהגדלת לעשות לדרך בנתיב גדולי המחברים המשכילים בענין זה שהקדי
ודרשו דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו, וראוי והגון הוא כי גם כבודך יתר
בקהלם, ושמן יה' חרות בספרי תולדות ישראל לדור אחרון למזכרת תפארת, כאשר
שעסקת באמונה שלמה, והתעוררת בחשק נמרץ לעמוס עליך העבודה הכבדה
הזאת, והקדשת רוב עתותיך לזה, ומשמיא קא זכו לך להעלות זכרון ישני עפר,
הנאונים הצדיקים והחכמים והמשכילים המזהירים כספירים, על שמי התורה
והספרות כזה הרקיע, אשר זכותם עליך ועלינו תגן ותופיע כי תחיונה עינינו
בשוב ד' לציון ברחמים, ונזכה לעת יקומו ישני עפר מקברותיהם לחרות בשמחה
את פניהם ולהתענג על ספריהם, ואברך אותך בהצלחה שתוכל להוציא את
יתר כתבי ירך לאור עולם, ממני בנך המברך אותך בבטח.

זלמן טובי' מארקאוויץ

מערכת ראשיין

יובל שי מנחת מרחשת , ברוב רחשי אהבה ויקר. לכבוד בני הרב הג' וכ' מר.
זלמן טובי' סארקאוויץ נ"י בוואלאזין , ולרעיתו העדינה הצנועה מנב"ת מרת
איטל תחי' , בת הרבני הנכבד המופלג מוקיר ורחים רבנן ר' יוסף יוזל פערסקי
נ"י זקן-העדה בוואלאזין , ולבתם מרת שרה תחי'

מקטן מוגש מאת אביהם

המחבר.

דבר אחד אל הקורא

לא ערכתי את המתכנת הזאת בשביל להתימר בכבוד מחברים, מפני שכבר ידוע ומקובל בקהל רב תודה לד' ספרי הגדול, שם הגדולים השלישי בשני חלקים ח"א מערכת גדולים, ח"ב מערכת ספרים, הנדפס בוויקנא בשנת עת"ר [עד חצי האות א'], אך המיכה הראשית הזאת הכריחה אותי לערוך זאת למען הראות לכל את נאוני עירנו וגדוליה אשר היו בה ואשר יצאו ממנה, וכמו העיר ווילנא העיר הגדולה לאלקים אשר נקראת בפי כל "ירושלים דליטא" כן נוכל לקרא את הקריאה הזאת על עירנו **ראסיין**, "ירושלים דזאמוט" באשר ממנה יצאו נאוני וגדולי ישראל, הן בחלק האורתודכסי, כי יש כמה וכמה נאונים וגדולים ששרתו ושמשו בכתר הרבנות מילדי עירנו, ואף בזמנינו אלה יש כמה וכמה נאונים ורבנים יבדלו לחיים טובים כן ירבו המשרתים בכתר הרבנות בכמה קהלות קדושות, והן בחלק ההשכלה אשר יצאה ממקור ברלין מצאה קן לה בהערים האלה כמו ראסיין, זאנער, ועוד, [עיי' בתולדות היהודים להפרופיסור ד"ר גרעמץ, ועיי' ס', חכם ושר' להרה"ח מ"ע] ושמה של עירנו יצא לטרחקים בכל מרחבי תבל לאחת קהלות הקודש היותר מצוינות במדינת זאמוט, אשר על כן פעלתי זאת למענה, ולמען להתימר בכבוד עיר אשר היתה מגדלת תורה וחכמה במקום אחד וכל אנשיה עשו פרי הן לתורה והן לתעודה וזה קרוב לחמשים שנה אשר אני מתגורר פה ומכיר אני היטב את המקום הזה שריבה ומפת הרבה גדולי ישראל ומאודיו שזכרם לא יסוף מאתנו עד עולם.

משה מארקאוויץ

בעל המחבר ס'. שם הגדולים השלישי בשני חלקים.

זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור
(דברים ל"ב. ז')

קרית חכמים עיר תהלה ונכבדה **ראסין** במדינת זאמט, עיר ואם בישראל מימי קדם, מתא דיתבא על נהר, ראסא ועל נהר, ווילקופא, כן מזכיר אותה הג' הגדול מ"ה משה מרדכי ראבינאוויץ אבד"ק ראסין, בס' מקום שמואל' שא"ה ה' להנאון הגדול בדורו מ"ה שמואל מק"ק אלטונא, ע"ד אשה אחת שנהרג בעדה סמוך לעיר קראו בשנת תפ"ב, היא אחת מערי יהודה העתיקות במדינת זאמט, האגדה מספרת כי העיר הזאת היתה לפנים בירת נסיכות זאמט, ועד היום נמצא בה רחוב הנקראת, רחוב הסינאורית, Сенаторская ул, בה היו בתי ישיבות ואהלי תם לתורה ולתעודה, רבניה ראשית גאוני ארץ. אנשי שם, נקובים בשמותם בקורא הדורות, והעמידו תלמידים הרבה לדין ולהורות, רובם קרובים זה לזה, בני משפחה אחת משפחה רמה, ובתוכם גם אבות חכמים, היא עיר עתיקה מאד ורבת הימים, רב יתר מעיר, קדאן שכנתה ורעותה, ולפי ספירת הסופרים ורושמי ראשיתה עברו עליה יותר מן שבע מאות שנה מאז נוסדה ותהי לעיר, * ועיין בהלקסיקון של ברוקהויז—עפרון הלך נ"ג עמוד קי"ז, מערכת ראסין וז"ל, היא אחת מהעירות העתיקות לפנים היתה מרכז האדימיניסטרצ'י של נסוכות זאמט, בראשונה היא נזכרת בשנת י"ג לא"ף הששי בעת שקב"ל, מינדאוונ' הנסיד הגדול הליטאי—והזאמוטי את דת הנוצרי, נתן במתנה חצי ההבל של ראסין ומביביה לנושא—החרב, בשנת תקנ"ז נמנתה העיר ראסין לעיר המחוז בהנציבות הווילנאית, בשנת תקנ"ז בפלך ליטאי, בשנת תקס"ב בפלך ווילנא, ובשנת תר"ב בהפלך אשר נתכונן מחדש

(* РОССІЕНЫ одно изъ древнейшихъ поселеній края, некогда здѣсь былъ главный административный центръ жмудскаго княжества, впервые упоминается въ 1253 г, когда „Миндовгъ“ принявъ Христіанство подарилъ половину Россіенской области меченосцамъ; въ 1796 г, Россіены назначены уѣзднымъ городомъ Вилѣнскаго намѣстничества, въ 1797 г, Литовской губ. въ 1802 г. Вилѣнской, въ 1842 г. Вновь образованной Ковенской губ; 7455, жителей (большею частію евреи), главное занятіе которыхъ заграни. Торговля Преимущественно Лѣсомъ и зерновыми хлѣбамі; Синагоги 2, классн. 2. и еврейск. учил, - въ 1, вер, развалины кальвинисткаго собора, разрушеннаго шляхтою во время барской Конфедерацій ;
[Энциклопедіе Словаръ Брокгаузь и Эфрона ,Томъ 53, стр 117.]

מערכת ראשון

בקאונא , תושבית סך ו' אלף ותנ"ה (רובם יהודים) , עיקר פרנסתם המסחר
להריל ביערות וכל מיני תבואה , יש בה שני בתי כנסיות (והיום שמונה) , שני
בתי-ספר נמוכים כלליים , ואחר ליהודים , בימים הראשונים נחרכ ונהרס
בתחום הראשון של העיר , בית התפלה להקאטוואניסקים , ע"י איש אורח
הפולנים , בימי מרידת שו"ע ונכבדי המדינה , עכ"ל .

אבל בחקרנו ודרשנו ע"ד קהלת ישראל בכלל , וקורותיה בה בפרט , נחליט
ונאמר כי מושב היהודים בעיר ראשון אינו אך כשלש מאות שנה , קמנד
ומצעה היתה בה עדת ישראל בראשית ההתישבות בהוכה .

מן הרבנים ששמשו ושרתו בעמדת הרבנות בהעיר הזאת בלתי נודעים לנו רק
מן תחלת המאה הרביעית לאקף הששי , אז היה הגאון הגפלא החסיד
המפורסם מ"ה **אברהם במיה חיים ליסקער מפוזנא** לאב"ד
בעירו , ונפטר בעיר הנוכר בשנת תמ"ד , חבר שני פרושים על המשינות . א'
באר , אברהם" . ב') . מי באר' ונרפסו בפעם הראשונה בפ"פ דאדר בשנת
תס"ג , ופעם שנית נרפסו בעיר אמשטרדאם בשנת תפ"ו , וגם הובא ממנו
חרושי תורה בס' , ברכת אברהם' בפרשה וארא , ובפרשה ואתחנן , לנכדו
הגאון מ"ה אברהם זאבארזיר מ"ט דק"ק זאמשמש הנרפס בזאלקווא בשנת
תק"א , וגם היה תלמיד של הגאון מאוה"ג מ"ה יעקב אב"ד ור"ט דק"ק צובלין
ותלמיד של בנו הגאון רשכבה"ג מ"ה אברהם יהושע העשיל אב"ד ור"ט דק"ק
צובלין ובק"ק קראקא הנקרא רבי'ר העשיל שנפטר בשנת תכ"ד , וגם היה נכד
של הגאון הגדול בעיס שרת , משאת בנימין :

אחרי הגאון מ"ה **אברהם ליסקער** אב"ד הני"ץ עלה על כסא הרבנות בנו
הנ' הגדול מ"ה **זאב וואלף** לאב"ד בעירו , נפטר בערך שנת ת"פ
ומנוי בעירו על ביה"ק הישן , נזכר בס' , בן אורי' על התורה הנרפס בזאלקווא
בשנת תפ"ט :

אחרי הגאון מ"ה **זאב וואלף** אב"ד הני"ץ עלה על כסא הרבנות בנו הגאון
הגדול מ"ה **משה מרדכי ראבינאוויץ** לאב"ד בעירו , נפטר
בערך שנת תק"ד ומנוי בעירו על ביה"ק הישן הובא בשו"ת , מקום שמואל'
שאלה ה' ע"ד אשה אחת שנהרג בעלה סמוך לעיר קראו בשנת תפ"ב :

אחרי הגאון מ"ה **משה מרדכי** אב"ד הני"ץ עלה על כסא הרבנות בנו הג'
הגדול הצדיק העט מ"ה **נח נתן נטע ראבינאוויץ** לאב"ד
בעירו , נפטר בשנת תקס"ה י"ז לחודש אב , ומנוי בעירו על ביה"ק הישן
הובא בשו"ת , משכנות יעקב' בחלק חר"ט שאלה נ"ג להגאון הגדול מ"ה
יעקב אב"ד ור"ט דק"ק קארלין הנרפס בוויילנא בשנת תקצ"ח , וגם היה חתן של
הגאון

הגאון הגדול מריה משולם זלמן קאצינעלענכויגען אבד"ק ראנאלי ובק"ק קידאן והגרי"ץ, שנפטר בשנת תקל"א :

בימי הגאון מריה נח נתן נטע אב"ד הגי"ץ, חי בעירו הגאון החסיד האמיתי מריה דוד ז"ל נפטר בשנת תק"ס ח' אייר, ומנ"כ בעירו על ביה"ק הישן, אחיו של הגאון מריה אברהם שוועקשנער אבד"ק מעליז, בנו של הרב מריה אליהו ז"ל, מנזע הגאון בעל מגלה עמוקות וגם היה אבי אמו של הגאון המקובל איש אלקי מריה אליהו אבד"ק שאט, ובק"ק ראנאלי, ובק"ק סלאבאדקא, ובק"ק קאליש. אשר הפליג מאד בשבח זקינו ז"ל, ועל כל צדה שלית שלח להתפלל על קברו, וחתנו של הגאון מריה דוד הגי"ץ היו הרבנים הצדיקים בעירו מריה רפאל ז"ל, ומריה צבי הירש ז"ל די"ן דק"ק ראסין, ומריה יהודה ליב ז"ל, אשר למדו כולם יחד בשקידה בעירו ומנוחתם כבוד בעירו על ביה"ק הישן, ושל הרב מריה יעקב מניישטארט אבי של הגאון מריה אליהו אבד"ק קאליש הגי"ץ.

וגם חי בימיו בעירו הגאון הגדול החסיד המקובל איש אלקי מריה **שמואל** הנקרא בפי כל ר' שמואל חסיד זצ"ל, נולד בשנת תק"א בעיר נאדור פדך קאוונא (לפנים היתה שייכת למדינת פריסען) ונפטר בעירו בשנת תקפ"ד ביום ג' י"ט תמוז בן ע"ג שנה ומנ"כ על ביה"ק הישן, ולאור תורתו וצדקתו וחסידותו הגבוהים וכן שלמים ובתקופת ימיו נלווה יחד עם עוד שני המאורות הגדולים, ויהיו לאגודה אחת בעירו, וינזרו שלשתם מכל חפצי ומחמדי תכל, וברוח קדשם אשר לבשתם נצמדו יחד לצמוד בחסידות ובפרישות בקדושה ובטהרה חמש עשר שנים רצופות, ורק תורת ד' היתה חפצם יומם ולילה עד אשר מלאה הארץ תהלתם, היו נקובים בשם, אגודת חסידים שלשה חברים ושם החברים השנים. א' הגאון החסיד המפורסם המקובל אלקי מריה משה זצ"ל אשר בסוף ימיו היה אבד"ק מעליז ושם מנ"כ בערך שנת תק"ע, והשני לו הגאון החסיד המפורסם המקובל אלקי מריה מרדכי זצ"ל אשר בסוף ימיו היה אבד"ק פאקראי פ' קאוונא ומנ"כ בעיר יאניסקעל פ' קאוונא ג"כ בערך שנת תק"ע, הן המה שלשה אבני קודש האלו אשר היו תואמים בצמדי ד' משך רב כזה יתנו עזריהם כי הפליאו לחדש הרבה תרשי תורה בכל מקצועות וחדרי התורה בנגלה ובנסתר וגרפסו מהם מעט תרשי תורה בפי זכרון יעקב לנכדו הגאון הגדול מריה יעקב בענדעסמאן אבד"ק בויסק במדינת קודלאנד, בשם תורת חסידים מעט שי"ך לנפית, ומעט שי"ך לפוסקים, ומעט בבינת המקרא בתנ"ך, ומעט הלכה למעשה, וגם היה מנחתם הראשית להשריש ולהעמיק מדות טובות, ובכל תודש ותודש ציינו בהטבלא איז מדה ולעסוק בה, ותגאון הקדוש מריה שמואל חסיד הגי"ץ היה דרכו בקודש לנסוע אל הנריא

מערכת ראשון

הנריא ז"ל מוויזנא שתי פעמים בשנה, והנריא ז"ל כבד אותו וקרא אותו, החסיד מזאטוט; ; הנאון מוהר"ש הסיד הנריא נולד לאביו הצדיק החסיד מ"ה ברוך ז"ל, שהיה צדיק תמים וחסיד נפלא, ושלשים ושנים שנה התענה בכל יום, לבד כשהיה לו אורח הגון או סעודת מצוה, וגם אז, אבל רק לחם יבש, וכאשר העיד עליו בנו הנאון מוהר"ש חסיד הנריא כי לא אכל כל ימיו דברים היוצאים מן החי, ויחי את נפשו בשמן וגדולי קרקע, והר"ר ברוך זה היה נכד של הנאון הצדיק המפורסם בדורו מ"ה ברוך בענדעט ז"ל המכונה ר', בענדעט פאדקעווער" מפני סבת המאורע הזה כי בהיותו בן עשר שנה כבר הי' מפורסם לעילוי גדול וכביר, נודע שמו בשערים, אביו הי' נאון גדול ושמש אז בכתר הרבנות בעיר פוזנא, ויתחתן עמו נביר גדול אחד מלובלין ויתקשרו בתנאים כי ישא בנו העילוי ר' בענדעט, את בתו, והבטיח לו לתת נדוניא סכום רב ועצום בעת ההיא, ולחג השבועות הביאו עמו לובלינה לחדות בשמחה את פניו, וזה היה בשנת ת"ח כאשר החלו הצרות האיומות שבאו על עמינו ע"י הצורך שחיק סמיה, באנדאן חמעיניצקי ישי"ו, ויסבו אז הקאזאקין גם את עיר לובלין ויהרגו עם רב מישראל ובתוכם גם את המחנות של ר' בענדעט, ורק אשתו והכלה הי' להם נפשם רש"י, וינוסו מנוסת חרב יחד עם כל יתר האנשים שנמלטו מהעיר, ובקשו מפלט למו בערים הקרובות שיד הצר הצורך לא הגיע שמה, בין הנסים הי' גם ר' בענדעט, והקאזאקין רדפו אחריהם וידבקו את ר' בענדעט, וירמסוהו ברגלי ופרסות סוסם ופצעהו, ודם רב יצא ממנו, בראות זה הרודף חשב אותו למת וישב על עקבו, ור' בענדעט רק התעלה ובפתחו עיניו וראה כי הוא יחידי ואין איש עמו, חגר שארית כחו ויתנער מעפר ויגיע אל אמת המים וירחץ ראשו ופצעיו, ומעט מעט שב רוחו אליו, וילך הלך ונסוע עד בואו אל עיר קאאווריא, רק הרושם מפרסות הסוס, פאדקעוויא נסבעו בראשו ובמצחו, ובשבי"ז זה כנודו כל ימיו בשם ר', בענדעט פאדקעווער, ומרוב המכות שהוכה ע"י הצר הצורך בכלל מותו ונלקה בשכחה וישכח את כל העבר עליו, ולא זכר מאומה מכל ימי חייו והצרות שעברו עליו, ויהי' כקמן שגולד; בעת ההיא הי' בקאאווריא נביר גדול אחד נדיב רב ובעל בעמיו אשר חמ"ץ על האוטללים הרבים שנהרגו לעירו, ופתח להם את דלתות ביתו שהי' פתוח לרוחה לכל מר נפש ויאכילם וישקם ויחזיקם בכל צרכיהם כל ימי שבתם בביתו, לשם ולביתו בא גם ר' בענדעט בתוך המון עניים הנמלטים מפני הרודפים, ואז נעשה ביתו, בית ועד לחכמים כי היו שם חכמים רבים וגדולי תורה, והיו יושבים ומפלפלים בחדושי תורה, פעם אחת בשמיע ר' בענדעט את שיחתם התערב גם הוא באיזה פלפול וחדוש הלכה, ופיו פתח בחכמה כאחד הגדולים, האנשים התפלאו למשמע אזניהם

אזניהם ויחלו לרתות על קנקנו וימצאהו קנקן חדש מלא ישן, וכי הוא מלא וגדוש בתורה, ובשכלו החד הפליא את כולם, ועל שאלתם בן מי זה העלם הוא, לא יכול לענות להם מאומה, כי בשכבר הימים הכל נשכח ממנו, כשמוע זאת הגביר הגי' שמת בלבו על אשר בא בצל קורתו עלם נחמד כזה, ויעצוה להיות לו לבן, וכי יקח את בתו לאשה, ויקשרו ביניהם קשר תנאים, ויבטיחו נדוניא אקף ומאתים מהאלער, ארבערמש' שהיה נחשב אז לסכום עצום בעת ההיא [באשר אין חזון הכסף נפרץ בימים ההם] ובהגיע תור הנשואין, עשה הגביר בשבוע שלפני החתונה משתאות וסעודות גדולות בכל יום לאנשים שונים, ולאחרונה הגדיל בלי' האחרון לפני החתונה עבור כל העניים והאכזרנים שהיו אז בהעיר ויפזר להם נדבות כסף לרוב, וכל העניים היו שמחים וטובי לב, וישתו וירוגו ויצהלו בשמחת מטיבם ואיש חסדם רק בקצה השולחן האחרון ישבה אשה עניה אחת ובתה, וכל אוכל לא בא אל פיהם, ואנלי למעה התגלגלו מעיניהם על לחיים, זה חרה לאחד הקרואים, ויאמר לה אשה פתיה למה תבכי ולמה תרע לבבך לערבב שמחת איש חסדינו, והנך עצובה בשעה שכורם שמחים, ותען לו האשה ותאמר ואיך לא אבכה באשר החתן הזה היושב בראשיכם שהוא סיבת שמחתכם הנהו חתן בתי היושבת עמכם בזה, האנשים החרישו ולא ענו דבר, ובכל זאת נתגלגל הדבר והגיע לאזני המחזותן והחתן ר' בענדעפ, ותהי שם מהומה גדולה, וכאשר החלה האשה ובתה להזכיר לו את ימי שבתו בביתם לפני המהפכה וקשורי התנאים בלובלין החל זכרנו לשוב אליו ויזכור כי אמנם זאת היא ארוסתו מקדם, ויחליט ויאמר כי יקח רק אותה לאשה בהיותה קודמת לו והתנאים השניים נבטלו ככלי אין חפץ בו, והגביר המחזותן מען כי מזלה גרם ונסתחפה שרה האלמנה ובתה עיי הצרות שבאו עליהם, ולפשר הדבר ישבו רבנים למשפט ויחליטו כי כאשר קצרה ידי האלמנה עתה למלאות את דברי התנאים, והמחזותן כבר איננו, הנה התנאים במלים, אך ר' בענדעפ לא אבה שמוע גם לקולם, ויעזוב את עושר מחזותו וכלתו, ויחזור לו כל המתנות הרבות שנתן לו, ובו בלידה נשא לאשה את הכלה הראשונה העניה, וחי עמה עד יומי האחרון בעיר גארוד, [כן כתב לי הרה"ג החה"ש מ"ר יצחק אייזיק בן-טובים ש"י מעיה"ק ירושלים ת"ז נכד של הגאון מוהר"ש חסיד הגיל] וכתב לי עוד כי שמע ממר אביו ז"ל כי אביו הגאון מוהר"ש חסיד הגיל אמר לו כי פעם אחת נילו לו מן השמים כי הוא נצר מגזע התנא רבי זכריה בן הקצב המחזר כמה פעמים בש"ס, ויחוסו של רבי זכריה ולמעלה הוא נצר מגזע דוד המלך ע"ה זי"ע; ובשנת תקס"ז היתה שריפה גדולה בעירנו ונשרפה כל העיר, והגיעה האש להבית ששם ישבו ולמדו הגאונים הגיל והאגדה מספרת כי הגאון מוהר"ש חסיד הגיל יצא החוצה והתפלל ל"ד, אז נשאר הבית על עמדו, והאש

מערכת ראסיין

י

האש לא שלטה הלאה, ועל מקום הבית הזה עומד כעת בית תפלה ונקרא בשם חסידים קלויז; והנאון מוהר"ש חסיד הנ"ל היה חתן של הרה"ג הצדיק מ"ה זאב וואלף מעיר ראסיין, בהרה"ג הצדיק מ"ה שמואל מפרונניאן, בהנאון הנדול בדורו מ"ה דוב בער שהיה אבד"ק פלונניאן והמדינה, אשר הובא בשרת כנסת יחזקאל בשאלה ז' בשנת תצ"ב, להנאון הנדול בדורו מ"ה יחזקאל קאצינעלענבונען אב"ד ור"ם דק"ק אה"ז, וגם היה ניסו של הגאונים הנדולים הצדיקים מ"ה דוד במ"ה אליהו ז"ל מגזע הנאון בעל מגלה עמוקות הנזכר לעיל, ומ"ה אליהו אבד"ק ריטעווא שנפטר בשנת תק"ע, ומ"ה מנחם מענדל שהיה ר"ם דק"ק מינסק שנפטר בשנת תקע"ז בע"ס, יעיר קינ"ו על מס' קנים, ועוד ספרים, ומ"ה מנחם מענדל אבד"ק פאניוועז שנפטר בשנת תקס"ה בע"ס, תמים יחדיו, ושל הרב הצדיק מ"ה יעקב ז"ל אבי של הרב מ"ה נבריאאל מעיר ראסיין, וגם היה הנאון מוהר"ש חסיד הנ"ל אבי של הרה"ג מ"ה יהודה ז"ל, אשר הוא היה אבי של הנאון המפורסם מ"ה יעקב בענדעטמאן אבד"ק בווסק במדינת קורלאנד בע"ס, זכרון יעקב" על שרת הנדפס בוויילנא בשנת תרל"ד, ובנו השני היה הרב המופלג מ"ה שלמה זלמן ז"ל שהיה רב מסעיה"מ בעיר ראסיין והנ"ל, ואח"כ היה רב מסעיה"מ בעיר ביאליסטאק שנפטר בשנת תרי"ז אשר הוא אבי של הרה"ג החה"ש מר יצחק אייזיק בן—טובים שי' שנולד בראסיין בשנת תרי"ב, וכעת תושב בעיה"ק ירושלים ת"ו, חבר מחברת בשם נאון יעקב" היא תוכן דרושי אשר דרש ביום כ"א סיון במעמד רבנים ונדולים בעת חנוכה בתי שכונת, אה"ל יעקב" נדפס בעיה"ק ירושלים ת"ו בשנת תרס"ג, וס' עצה שלום" ע"ד שאלת היהודים ברוסיא בימים האלה, וס' הניוני אב, תוכחת מוסר לבר מצוה נדפס ג"כ בעיה"ק ירושלים ת"ו בשנת תרנ"ט, ועוד ספרים, ובנו השלישי היה הרב המופלג מ"ה ברוך בענדעט מעיר שאוויז ושם מגר"ב; וגם היה חברו של הנאון המקובל איש אלפי מ"ה אברהם בר' שלמה מכפר סיאין בקרבת העיר ראסיין נפטר בעיר ראסיין בשנת תק"ע ומגר"ב על ביה"ק הישן, ומספרים עליו נפלאות אין מספר, שהיה זקינו של הנאון מ"ה אברהם חר"ק אבד"ק פיקעלין, וחתנו היה הרב המאיה"ג מ"ה יחיאל מיכל אבד"ק ווידוקלא מחוז ראסיין וגם היה חברו של הנאון החריף מ"ה אריה ליב ב"ד יצחק ז"ל שהיה ראב"ד וס"מ בעירנו ונפטר בשנת תק"ע מ"ו שבט בן מ"ב שנה, ומגר"ב אצ"ו במערה אחת על ביה"ק הישן:

אחרי הנאון מ"ה נח נתן נטע אב"ד הנ"ל עלה על כסא הרבנות בנו הנאון המובהק והמופלא מ"ה **דוב בער ראבינאוויי** לאב"ד בעירנו, נפטר בשנת תרנ"ו חשון ומגר"ב על ביה"ק הישן, הובא הסכמותו על הש"ס הנדפס בוויילנא בשנת תקצ"ו, ועל ס' פרי יצחק" על תרי"ג מצות להנאון המקובל מ"ה

מריה יצחק אבד"ק שקור הנדפס בוויילנא בשנת תקצ"ד, שהיה אחי של הרה"צ מריה זאב וואלף מעיר קעליס, ואבי של הרבנים הנדולים מריה מרדכי ראבינאוויץ מעשירי ומיקורי עיר ראסין שנפטר בשנת תרי"ג ביום ג' כ"ז כסליו ומגורב על ביה"ק הישן, ומריה שלמה זלמן ראבינאוויץ מעיר ראסין שנפטר בערך שנת תר"ץ ומגורב על ביה"ק החדש, וחותן של הרה"צ מריה נתן נטע נאטקין מעיר ראסין שנפטר בעיר קעניגסבערג בשנת תרכ"ז ר"ח ניסן:

בימי הנאון מריה **דובער** אב"ד הג"ל חי בעירנו הרב הנדול הצדיק המקובל מריה **מנחם מענדל** ז"ל מראסין, שהיה שריב דק"ק נירמענאלי מחוז ראסין, ועשרים שנה לפני מותו עזב מלאכת השריב, וישב ללמוד בעירנו בביהמ"ד הגדול, ונפטר בשנת תקצ"ו ומגורב על ביה"ק הישן:

וגם חי בימיו הנאון הצדיק המקובל מריה **משולם זלמן ב"ר ארי' ז"ל** שהגיד שיעור ש"ס לבעלי בתים מופלגים גדולים בביהמ"ד הג', ונפטר בשנת תקצ"ז ביום ה' ט"ז אלול ומגורב על ביה"ק הישן, ובנו היה הרב המאוהב הצדיק מריה **אהרן** שהיה דיין מצוין דק"ק ראסין, ואח"כ היה דיין דק"ק קאוונא ושם מגורב בערך שנת תרל"ד, וחתנו היה הנאון מריה משה ב"ר רפאל לערינבלאט מעיר ראסין שהיה אבד"ק סאסמאקען במדינת קורלאנד שנפטר בשנת תרמ"ז:

וגם נולד בימיו הנאון הגדול החכם הכולל פאר הדור מריה **משה יצחק** במריה **משולם זלמן הלוי**, נולד בעירנו בשנת תקע"ב, והיה אב"ד באחד עשר קהלות, ואז"ז הן, סאסמאקען, ווינדוי, גאלדינען, שוועקשנא, קרעמינגא, מאורני, ליבוי, פאלאנגען, פאנווועז, פלונגיאן, ובסוף ימיו היה אבד"ק יאנוסמאוו פלך סובאלק ושם מגורב בשנת תר"ץ בל"ז ש"ק פ' קדושים בן ג'ח שנה, הניח אחריו תרשימים על הש"ס ונדפס על מס' ברכות בעיר שמעטין בשנת תרכ"ג, ועל יתר המסכתות לא נדפס לע"ע, ועל פוסקים, ומדרשים, וילקוט, וכו', לא הניח דבר מתוה"ק אשר לא פירש ע"ד הפשט הישר, והדרוש, והנאון מאוהב מריה ישראל ליפשיץ אבד"ק ראנציג מזכירו בספרו, תפארת ישראל על משניות במס' כתובות פרק ג' ובמס' סוטה פרק ח', ובמס' קדושין שתי פעמים בפרק א', וכותב עליו בזה"ל, הקשה לי אדם קשה כבדולי. שהיה תלמיד של הנאון הגדול המקובל איש אלקי מריה אליהו אבד"ק שאט, ובק"ק ראנאלי, ובק"ק סלאבאדקא, ובק"ק קאליש, ובנו היה הרב המופלג מריה שלמה הלוי, וחותן של הנאונים מריה דובער זאב וואלף ליפשיץ אבד"ק סרעדניק בע"ס, מעין חיים וס', באר חיים

חיים ועוד ספרים, ומרה מנחם נחום שרגא פייביל רעוועל יליד ראסין שהיה אבד'ק לינקעווא, ובק'ק פרען, ונפטר בקאוונא בשנת תרנ"ז ח' אייר בן ג' שנה, ויבד'ק לחיים טובים הגאון מרה כהרלא' אהרן שליט'א בעת אבד'ק יאנוסמאוו ע' מקום חותנו הגאון הנ"ל בע"ס, כתר המלך ע' הרמב"ם, הגאון מרה משה יצחק הלוי הנ"ל היה נודע לגאון אדיר בחריצות שכלו ושניגות דעתו, ודרושו הנפלאים בכל מחוץ ואמוס — וליטא ורבים נהנו מאוד חזרתו, והיה רצוי ואהוב לבריות מאד, והיה חשוב מאוד בעיני רבו הגאון מרה אריהו הנ"ל, ומספרים כי פעם אחת בלכתו בחוץ עלתה בדעתו קושיא אחת ע' הראב"ד ז"ל, ושאלה למן רבו ז"ל וענהו, כי לית נגר ובר נגר דיפרקינה' אשרי תלמיד שרבו מודה לו, ועד היום יזכרהו רבים מגדולי השנתו וזכרונו, כי היה מניח למעננים רבים בדברי ריבות וענינים שונים למעון בבית אחת, ובית הועד ש' היה מלא אנשים מפה לפה, ואחרי שעות אחרות היה חוזר מענותיהם ש' כל בעל דבר. מרם פסקו את דינם, ולא השמיט דבר אחד מדבריהם :

וגם חי בימי הגאון החרף מרה אליהו מאיר מעיר ראסין, אחי הגאון מרה שלום טובי' אבד'ק שווינציאן, שהיו תלמידיו ש' הגאון מרה אליהו אבד'ק קאליש הנ"ל ונפטרו שניהם בשנה אחת בשנת תר"ח, הגאון מרה אליהו מאיר הנ"ל מנ"כ בעיר זאנער, והגאון מרה שלום טובי' הנ"ל מנ"כ בעיר שווינציאן :

אחרי הגאון מרה דובער ראבינאוויץ אב"ד הנ"ל עלה ע' כסא הרבנות הגאון הגדול המפורסם ברורו מרה משה צייטלין משקלאוו לאב"ד בעירנו. הובא בשו"ת, אפריון דוד' בסימן נ', מ"ו, מ"ה, שהיה חתן ותלמיד של הגאון מאוה"ג שר התורה מרה צבי הירש ברודא אב"ד ור"מ דק"ק סאלאנט. וחבירו ש' הגאון הגדול החכם הכולץ מרה אלכסנדר משה לפידות אבד'ק ראסין בע"ס, אכני זכרון' ועוד ספרים, הגאון מרה משה צייטלין הנ"ל שביש בעירנו בכתר הרבנות י"ב שנה משנת תר"ד עד שנת תרמ"ז, אבל לא ידע שלוח, ומוכרח היה לעזוב את העיר, וכני עזבו את עירנו כהן במשמרת הרבנות בעיר פלונגיין שנה אחת, ומקץ שנה בשנת תרי"ז נסע למדינת פרייסען לדרוש שמה ברופאים, ונפטר בעיר גארד בשנת תרי"ז ט' מרחשון בן מ"ה שנה, ומאז נלקחה העיר במצבה החומרי עד אשר ירדה ממה באין תקוה להתנער משפלותה, ומלבד זאת היתה בעירנו יד ד' לדונה בשריפה בקיץ שנת תרכ"ה, שבמעט כל העיר היתה

היתה למאכלת אש, ורוב תושבי העיר נשארו בעירום ובחוסר כל, אבל מהעת ההיא לקחו בני עירנו מוסר, ומני אז לא נשמע כל פרץ וצווחה ברחובותינו, ובירחים מן המחלוקת, ושלום על ישראל. הגאון מ"ה משה צייטלין הנ"ל היה בן של הרב מ"ה יעקב משקלאוו. ונכד של הגאון הגדול. השר, הצדיק, המפורסם בדורו מ"ה יהושע צייטלין משקלאוו (הנקרא בפי כל, השר מאושצ'ע) בעל הנהגות על הסמ"ק, ועוד כמה שו"ת, בהרה"ג מ"ה צבי הירש, בהגאון הג' מ"ה יוסף אבדיק בלינימש, אחי הגאונים הגדולים מ"ה יהודה יודל אב"ד ור"מ דק"ק קלעצק, וראב"ד סלוצק, ומ"ה ארי' ליב אבדיק ניעשוויז, וראב"ד סלוצק, בני הרה"ג התכם הכולל מ"ה אלכסנדר שהיה פרנס ומנהיג דק"ק סלוצק, הנודע בשם ר' סענדער ר' חיים"ס. בהרה"ג הנעלה ר' אלכסנדר. חתן הגאון המקובל מ"ה יהודה יודל אב"ד ור"מ דק"ק קאוול' בע"ס, הברל' חיים"ס וס', קרל יהודה, בן הרב מ"ה משה, בהרב הגדול בדורו מ"ה צבי הירש סבא, אחי הגאון הגדול בדורו מ"ה שמואל אבדיק נניזין בפרלין, ובק"ק בוסמלא במדינת ביהם בע"ס, לחם רבי, שהיו בני של הגאון רשכבה"ג מ"ה יוסף יאסמי אב"ד ור"מ דק"ק קובלין, נין ונכד של הגאון רבינו מהר"ל מפראג, תוסר מצוץ ישי ונצר משרשי משפחת בית דוד המלך ע"ה ז"ע :

השובים שהיו בימיו. א) המופלג ר' אלעזר ב"ד מאיר שנפטר בשנת תרי"ד כ"ב כסליו ומנויב על ביה"ק הישן, (ב') נימו הרב המופלג והמובהק ר' אהרן ב"ד ארי' נוראק. וגם הגיד שיעור ש"ס רבעלי בתים בביהמ"ד הג' בעירנו ונפטר בשנת תרכ"ז, ומנויב על ביה"ק החדש, אבי של הגאון החכם מ"ה צבי הירש נוראק שליט"א כעת אבדיק מיטאווי במדינת קורלאנד :

וגם היה בימיו החכם המפורסם הנעלה ר' ישראל יעקב ב"ד יצחק פיינזינגער שהיה ש"ץ דק"ק ראסין, הנודע לשם ולתהלה בשמו חנכבד ר' ישראל שקודער' נפטר בשנת תר"ז ביום ש"ק ג' ניסן בן ר"ז שנת ומנויב על ביה"ק הישן :

אחרי הגאון מ"ה משה צייטלין אב"ד הנ"ל עלה על כסא הרכנות הגאון הגדול הצדיק האמיתי מ"ה אברהם שמואל במ"ד יהודה ז"ל לאב"ד בעירנו, שהיה מקודם אבדיק סקירל. ובק"ק אישישאק פעמים, ונפטר בשנת תרכ"ט בעיד פאלאנגען במדינת קורלאנד. אשר הוא בא

מערכת ראשון

בא שמה לרחוץ במי הים, ביום א' ב' דריה אלול, בן ס' שנה, חבר ס' עמודי אש' על שרת נדפס בוויילנא בשנת תרל"ה ע"י בנו ותלמידו הרב ר' יהודה ז"ל. וגם הובא בשורת, עמודי אור' בסימן ד', ובא בהסכמה על ס', אבן שלמה בשנת תרכ"ז, ונדפס בוויילנא בשנת תרל"ט, ועל ס' זכרון אברהם' על הגדה ש"פ הנדפס בוויילנא בשנת תרי"ט. ועל ס' ערי יהודה' על שיהש' הנדפס בוויילנא בשנת תרכ"ה, שהיה תלמיד של הנאון מאוה"ג מרה דוד מעכעלי אבדיק מינסק בע"ס, נחלת דוד' ועוד ספרים, ואחי של הרב המופלג השגון י"א מרה מנחם משה מק"ק לונא ומזכירו אותו בספרו שרה, עמודי אש' הג"ל, בענין ענוגה מק"ק לונא :

בימי הנאון מרה אברהם שמואל אביד הג"ל, היה בעירנו קיבוץ גדול מאברכים גדולי ומפלגי תורה, אשר ישבו תחת חסות כנפי האדמיר ז"ל הג"ל ולמדו בפרישות, ואח"כ שמשו ככתר הרבנות בכמה קהלות קדושות :

אחרי הנאון מרה אברהם שמואל אביד הג"ל עלה ע"י כסא הרבנות הנאון הגדול החכם הבורג איש האשכולות מרה ארכסנדר משה אבן - לפידות לאביד בעירנו, שהיה מקודם אבדיק יאנקווא פלך קאוונא, ואח"כ היה אביד באחרון פרור הראדנא, ומשם נתקבץ אחר כבוד לאביד בעירנו משנת תרכ"ז עד שנת תרס"ז. ושמש בכתר הרבנות בעירנו ארבעים שנה, ונת נפשיה בשנת תרס"ז ביום ד' י' אדר בן פ"ז שנה לימי חייו ומנוי' על ביה"ק החדש, חבר ס', אבני זכרון' על דרוש נדפס בווארשא בשנת תרנ"ז. וס', אבני זכרון' על שרת, ועל שמרות, ועל גימין, כ"י, וס', אם לבניה' על חדושי הלכות, כ"י, וס', דברי אמת' על מוסר נדפס בוויילנא בשנת תר"ע בעירום שמו הקדוש, והנהות על הש"ס, כ"י, וס', חדושי טוב גימין' על הלכות גימין וקדושין, כ"י, ופירוש על שיהש', כ"י, ופירוש על קהלת, כ"י, וס', צל אמת' פ"י על ס', תהלים, כ"י, וס', קונטרס תקנות ענוגות, כ"י, גם נמצא חדושי תורה ממנו בס', פרי עץ חיים, ובס', התבונה, ובתורה מציון, וביגדי תורה, ובמכילתא דרבנן, ובעמוד ספרים, ובכנסת חכמי ישראל, ובטבע, כבוד הצבונן, ונמצא ממנו פתיחה והסכמה ע"י ס', זכרון יעקב' למר תותנו ז"ל, ופתיחה לס', אמרי שפר' על שיהש', והסכמותו נמצא על כמה וכמה ספרים; הנאון מרה ארכסנדר משה לפידות הג"ל נולד בשנת תקע"ט, לאביו הרב חננאל הצדיק מרה צבי

מערכת ראסיין

טו

צבי הירש ב"ר ח'וונה לפידות בעיר ווילנא המעמידה, עיר ואם בישראל, כרכו התורה והחכמה. הנקראת בפי כל, ירושלים דליטא, להורים עשירים אשר מלבד שהצטיינו בעשרם, קנו שם משמן טוב נ"כ בצדקתם, שאב"י ז"ל היה מופלג גדול בתורה, וצדיק מפורסם, ראש הסכנים — אורה בעיר ווילנא, בימי ילדותו של הגאון מ"ה אלכסנדר משה הג"ל, הכיר אביו ובני עירו שהוא עומד להיות לשם ולתפארת בישראל שהיה מכונה בפי כל בשם, העילוי מווילנא; ובעת היותו כבן ט' שנה למד הוא עם חבר אחד הירוע, בארץ הגאון הגדול מ"ה שמואל לייבסמער שהיה אח"כ רב מפורסם בתורתו ונאונתו שהיה מגדולי המ"ץ דק"ק ווילנא, ואז היה כשרונותיו מצוין יותר מחבירו הג"ל, ואח"כ כשהיה בן י"ב שנה, נתקבל הוא להתן בעיר יאנעווא פ' קאוונא לבית הגביר המפורסם ר' שמעון שושיצקי, שהיה לו בת יחידה מבנים ומבנות ושמה יענטא ע"ה, ויקבל עליו לתת לו לחם על שולחנו למען שיוכל לעשות חיל בלימודים, ובהיותו כבן י"ד שנה נסע הוא לעיר סאלאנט ללמוד אצל הגאון המפורסם מאה"ג מ"ה צבי הירש ברודא אב"ד ור"מ דק"ק סאלאנט, ולמד שמה בצוותא חרא עם הגאון העצום מ"ה משה צייטלין אב"ד ראסיין הג"ל, ולמד שמה בשנה ומחצה ואז היה כבן ט"ז שנה, ואח"כ נתקבל לאב"ד יאנעווא בכבוד גדול כערכו הראוי לו בהיותו כבן י"ז שנה, ומלבד הצטיינותו בתורה ידע נ"כ פרק בהיות העולם, גם החכם הגדול החוקר מר' חיים זעליג סלאנימסקי מעיד עליו שידוע הוא הרבה בחכמת התכונה, כידוע לכל סכל הויכוחים שהי' לו עמו בכמה ענינים, וביתור עיד הגם של פך השמן אשר חז"ס הג"ל בא לפקפק בנס פך השמן בחנוכה, וחלה א"ע בהרמב"ם ז"ל שלא נזכר היבות, ונעשה בו נס' והרעיש העולם בזה, ועמד נגדו כארי במאמרו, גם להתנוסס, וגם מספרים עליו ע"ד צדקתו במעשים טובים, וז"ל, כי בעת אשר שמש בכתר רבנות בעיר יאנעווא, היה אז איש אחד אשר ירד מנכסיו, ולא ידעו בני עירו סמנו כי בדוחק גדול הוא נמצא, ולא היו נוהגים לו מאומה, והימים היו סמוכים לתנ הפסח, ולהאיש הזה אין כל, ואיש לא ידע מהדבר הזה, אך הרב לבדו, ויחבה הרב עד עת מצוא, כי בזיון גדול היה לו לקחת נדבה, וכשבא הלילה הראשונה של חג הפסח, בא האיש מביהמ"ד אב"ל וחפוי ראש, וישא עינו השמימה ויאמר מאין יבוא עזרי, ופתאים נפתחה הדלת, והנה איש אחד בא מכוסה באדרתו, ובמהירות הטיל דבר מה על השולחן, ויגם התוצה, והבעל הבית עומד מתריש ומשתאה מן המראה הזה, ויבוא הביתה לראות

מה עשה האיש הזה, ויפן אל השולחן וירא והנה צרור, צרורים בו
 מצה ויין ובשר די צערב הזה ולמחרת, אך להליצה השניה לא
 היתה מספקת, ועמד בעה"ב בקרן זווית ומצפה, והיה אם יקרה די
 גם לליצה הבא כמקרה האמש, יאחו בכנרו וישאל לשמו, בא ערב
 ויאת לילה, והאיש עומד ומצפה והנה נפתחה הדלת ויבוא האיש
 הלז מכוסה באדרתו להמיל על השולחן מה שהביא, והאיש יצא,
 ויאחו לו בציצת בנרו, ויאמר לו הנד לי מה שמך, ואם לא, אין
 אני עוזבך, והרב הזה היה מוכרח להניד לו כי הוא הרב, מזה נראה
 כמה גדל צדקתו במעשים טובים, ועוד ספורים רבים כהנה יש מאהו,
 וגם בשבתו בעיר יאנעווא היה שם עסק ענונה, ענין כבד מאד,
 והתיר את הענונה, וחבר על זה, קונטרס תקנות ענונות שהרא
 עתה בכ"ק בפאפול עמוק וחריף מאד, ומשם נתקבל לאב"ד באחרון
 (פרור הוראדנא) והיה שם בכבוד גדול מאד, ומשם נתקבל אחר
 כבוד לאב"ד בעירו, והיה אב"ד בעירו ארבעים שנה עד יומו
 האחרון, ובזיווג שני היה חתן של הגאון המפורסם מו"ה יעקב
 בענדעטמאן אבד"ק בויעק, אשר היתה נקראת בשמה גרונא ע"ה.
 ובזיווג שלישי היה חתן של הגאון מו"ה חיים יהודה לייב מיקסינסקי
 שהיה ר"ם דק"ק מיר נקראת בשמה מינא תחי, וחתניו המה הרה"ג
 מו"ה מיכאל מרדונינסקי, והרה"ג החכם הכולל מו"ה אבא שבתי יפה
 רב דק"ק באלמעטארע באמעריקא המכונה ר"ר, שאפער, וגם
 מספרים על הגאון מו"ה אלכסנדר משה ז"ל הג"ל כי בעת שהיתה
 המחלוקת הידועה בוואלאזין ע"ד התמנות הר"ם לשם, ונקראו לשם
 רבנים גדולים על הד"ת, והוא היה גם בתוך הקרואים, וכבדו
 אותו להגיד שיעור נפ"ת, בהשיבה הק', והתלמידים היו אז גדולים,
 והיה עת היאצ"ט שלו, וכבדו אותו ניכ בדרשה, והשומעים התפללו
 עליו הפלא ופלא איך שהיתה במעלה העליונה ע"ד החקירה, ויצאו
 מנשמיותם עד כי לא ידעו ולא חרגישו אם הם עומדים בביהמ"ד, ועל
 מצבתו תרותים הרברים האלו:

בשנת אהה פה ינוח פאר הדרד יפ'ק

תרס"ז

האדם עץ השדה ירעש היער
ובכל תפוצות ישראל יגדל השאון
לארו בלבנון יקוננו זקן ונער
מר יצרחו על שבר על גאון
קרע המות בחמתו ספר התורה
ופה נגנו הארון ומנורה המהורה

בשנת אהה כי גדול כים שברי יפ'ק

תרס"ז

עדת ראסיין מר תהנה נכאים
על רבה אשר שפטה ארבעים שנה
הוי גאון אמתי במותו ירדנו פלאים
באין לנו מנחם עדתינו כאלמנה
אי חכם הכולל פאר המדות
רבינו הנדול לבית לפידות

בן טוב היה לרב ומורה לעמינו
צדקת נשיאותו ארכה כימי שנותינו
בעטרת פו' עלה מאתנו
יגן זכותו עלינו ועל עמינו
רבינו גאון ישראל הודו והדרו
צדיק מושל ביראת אלהים
הגאון הגדול כקש'ת מרן אלכסנדר משה
בהרב הצדיק ר' צבי לפידות וצוק'י
ויעל משה אל אלהים עשרה ימים
לחודש אדר תרס"ז

תנצב"ה

ישמואל הכהן כ"ן רב ומיץ דפה, שקבלתי ממנו לצורך להתעוררה :

תולדות האדם הנדוד הזה הוא שלשלת ארוכה מתורה וחכמה ומעשים, כי הי

באמת לפאר ולהתפארת הדרך במלוא סובן המלכותם שם שם המלך

מדע והשכל, רבים מגדולי הרבנים המפורסמים שלחו אליו דבריהם בשורת.

להתיישב עמו בשאלות הנוגעת למעשה, ומכל אפסים הרבו אליו לשלוח חדרות

וּסְפָרִים חֲדָשִׁים לְשִׁמּוּעַ הַמִּכְבּוּדוֹ מִמֶּנּוּ וְלִהְיוֹת חֲתָמָם עָלָיו, כִּי בְּהִשָּׁבוֹ הַגִּפְתָּה

השערה ולא החסיא, הרבה חרות נדפסו ממנו בחייו בקובצים שונים.

ב. התבונה' ב. העץ פרי' , ב. נדיל' תורה' שבאדעסא, ועוד , כן ספר א' על דרוש

הר"י ע"י הרב מוהר"י מאליצאן מקע"ס, הנקרא, אבני זכרון שהוא חלק אחד

לדפנות. ובח' ברוש' ה'נ"ג הוא ספר נפלא למבונים, קטן הכמות ורב האיכות.

להעיר משכילי עמנו להוקיר את הדת הנושנה נגד המתחכמים והמתפרצים.

וְיָצֵד נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ בְּכַתּוּבִים כַּמָּה סְפָרִים בַּהֲלָכָה וְאֵנְדָּה יִשְׁבַּדְעַת יוֹרְשֵׁיו הַגְּכֻבָּדִים

לדורו ביעורו. גם ה' חכם וסופר, בעל הניקיון ישר והתורה ושלם, בשרת

תועים בינה שתרעיש בשעתו את עולם הספרות הרבועת, בכתבו כמה מאמרים

נִכְבְּדִים בְּכֵ"עַ, הַמְּנִיד, הַלְּבָנוֹן, וְעוֹד, כִּי הִ' מִשְׁכֵּל עַל דָּבָר אֱמֶת, וְחֶכֶם נְדוּר

במילי דעקמא, אהוב ורצוי דבר מפלגות עמינו, וכולם ברעו לפניו בדרך, בשרים

בדברשומי המסובות הבנויות של יומדי הדת והמחקר הפלוסופי שהפליא און

כל שומעיו, — מביני מדע, והלהיב את לבותיהם לאביהם שבשמים, ה' סמך

התום והצדק, אהבת הבצע הי' זרה לרוחו, האמת הי' נר

ותורה עד להפליא, חכם לוקח נפשות במרבה הגבורה, וכן לא יזכה השופר

ותמימותו הפליא כל יודעיו יורעי חן ומכיריו, גם גדולי המשכילים והחכמים ענדר

דבריו עמדות לראשם, ה" עסקן — צבורי להשפיע מרותו וליקח חלק בכל תנועה

הגורל בעיניי הכלל הנוגע בעולם היהדות, נבחר לנסוע לשם ב באסיפת הווינים.

בפצודה, הוא ה' הראש והמוחזר בין אצילי בני ישראל, פאר הרבנים, ונוזר

חזקן ותפארתו, אשר תורה וחכמה בו יחידיו ה' צפודות עם מלת האמת וענות

נדק

צדק, וכל המדות שמנו חכמים, נאון גדול מפורסם, ראש הדרשנים, ותפארת הנבונים, ואביד בכמה קהלות גדולות, מסשפחה בפוארה גדולי היחס, השאיר אחריו ברכה הרבה ספרים בכ"י, וזכרון שמו הטוב לדור דורים; גם זאת למודעי. כי לא הפרזתי על המדה, ויותר מה שכתוב כאן נמצא בהאיש הנעלה בעצמו. כי לדאבון לבי לא זכיתי לראות השמש במהרה, והכרתיו רק בשנותיו האחרונות שכבר הי' אז כבן ע"ה שנה ובעוד שנתים נברה עליו זקנתו וחלישותו עד שכהה מאור עיניו ר"ל, ושמשו של משה רבן של ישראל התחיל לשקוע מעט מעט, וע"כ לא עשה מיתתו רשם גדול כ"כ בשעתו בעולם הרבנות, אחרי שמתתו הרוחנית היתה אמתית. אולם היחס מהרבנים הזקנים שבדור יזכירו אותי בתודת קודש, ותארוהו במעלה גבוה למאד, כי הי' נמנה בין גדולי הדור המפורסמים בשעתו, ובכל מקום בואו חדרו לקראתו לשמוע חכמתו ודרשותיו הנפלאות, גם היום בעיר ווילנא מקום מולדתו מקמר מוגש לשמו, וזכרו לא יסוף עד עולם:

קטעים אחדים שנשמעו מתולדות מר"א הנאביד הנראמי. וצלה"ה.

עיד השנתו הנפלאה. שמעתי מפי הנאין בעצמו, כי בהיותו כבן י"ג שנה למד בפעם הראשונה את המס' יומא עם תוס' ומהרש"א ביומא דכפורה וידע היטב:

בן סיפר לי רב אחד, שפעם א' בא הנראמי לווילנא, ובא אליו אחד מגדולי המורים עם קונטרס גדול בידו, וביקש ממנו לבקרו ואחרי שהניח אצלו את קונטרסו והלך לביתו איזה מאות צעדים הזכיר ששכת אצל הנראמי מספחת אף, ובשובו אליו, אמר לו כי יוכל להשיכתו החדות שלו בחזרה, אמר לו הנדור הלא בקשתי מכם לעיין בו, השיב שכבר עיינתי בו די הצורך, ולא את נאמן ע"ז הראה לו שכבר רשם בצדו על הנליונות הערות מרובות מראשו לסופו, עד שלא האמין הנדור למראה עיניו, ונתפלא מאד, וכמדרמה שזה היה לעת זקנתו, כי גם בשנותיו האחרונות הי' כשרון השגתו המצוינה ניכרת במדה מרובה כידוע לכל מכיריו ומודיעיו; אהב את הקיצור מאד ובמלים קצרות ובולטות העלה הניגונות העמוקים על הנליון, סיפר לי כי בלמדו אצל רבו הנריץ ברוידא וצ"ל, לא מסר לכתוב את חרות הקצרים הברורים בהם עקרי יסודות פלפוליו ומסקנותיו, רק לו, אף שלמדו אז בחברתו כמה גדולי תורה שנתפרסמו אח"ז בישראל, מחמת שלא הי' בידם להעלות את עומק כוונתו הרצויה על הכתב בקצרה, כמו הנראמי וצלה"ה: את כ"ז מצאתי לרשום מעט בספר, השקפה מתולדות מר"א האדמיר הנאביד

זצ"ל, ולתאר במקצת זיו איקונין שלו, וזכות הנאון הצדיק יעמוד לנו ולזרעינו עד עולם, מאת תלמידו ובן משפחתו המכבדו בחייו ובמותו, **אהרן שמואל הכהן**;

ובנו של הנאון מ"ה אלכסנדר משה לפידות אב"ד הג"צ, הוא המשכיל הר"ר **שמואל לפידות** נ"י הר"ר **בבאקו**, וחתנו המה"א' הנכבד הר"ר **צבי הירש ברעציןסקי** זל מהוראדנא, (ב' הג' הנכבד הר"ר **שלמה ערינבויען** נ"י **בראיינראד**, נ"י) הרב הג' הנכבד ר' **יוסף בריזנאנסקי** נ"י **בוירנא**, (ד' הרה"ג המצוין בתו"ר מ"ה **מיכאל יצחק גינצבו רנ"י ברווינסק**, ה' הרה"ג החכם הכולל מ"ה **אבא שבת** יפה נ"י המכונה ר"ר **שאפער** רב בבאלטעמארע באמערקא, (ו' הרה"ח מ"ה **יונה דוב המכונה יונדב פראנק** נ"י **בווארשא**: **השובים** שהיו בימיו, א') הרה"ג המובהק מ"ה **מנחם מענדל זיוו**, והניד שיעור ש"ס לבעלי בתים בקלויז, חיי אדם נפטר בשנת תרס"ב ב' דשבעות בן פ"ו שנה ומנ"כ על ביה"ק החדש, הגיח אחריו הרבה חדושי תורה בכ"י, שהיה תלמיד וש"ב של הנאון הנדול המפורסם מ"ה גרשון מנחם מענדלעל זיוו אבד"ק סאוורין, וגין ונכד של הג' הג' בדורו מ"ה **עזריאל במהריי** זיוו שהיה אבד"ק קאוונא ובק"ק הוראדנא שנפטר בשנת תק"ח, (ב' המופלג והיקר מ"ה **אריה נוראק** שנפטר בשנת תרס"א כ"ב כסלו ומנ"כ על ביה"ק החדש, ג') המופלג מ"ה **יוסף ב"ר אליקים** שנפטר בשנת ה'ר"ס י"ב אייר ומנ"כ על ביה"ק החדש:

בימיו היה בעירו הרב מ"ה **יעקב שיינ**, שהיה שקח בתורה, וצדיק מופלא ומדקדק במצות, הניד מדרש, ועין יעקב, בביהמ"ד הג' בעירו כמה שנים, והי' איש מצוין במעלות ובמדותיו הנעלות, ותהי' לו ידיו רב בחכמת הדקדוק, וגם הי' לו ידיעה בחכמת התכונה, וגם הי' עסקן גדול במצות ובמעט, נפטר בשנת תרס"ב כ"ז שבט בן פ"ח שנה ומנ"כ על ביה"ק החדש, בן המופלג מו"ה ישכר בער מעיר ראשון שנפטר בשנת תק"ץ ומנ"כ על ביה"ק הישן, ועמיתו וחבירו של המופלג הצדיק ר' יעקב אליעזר שהי' שמש בביהמ"ד הג' בעירו שנפטר בשנת תרל"ט ומנ"כ על ביה"ק החדש:

וגם הי' בימיו הרה"ג המובהק המדקדק הנפלא מ"ה **דובער** ב"ר אהרן **שיינפערד** המכונה בשם ר' בערציק מאיר'ס' שהי' ר"ם בעירו כארבעים שנה, נפטר בשנת תרס"ז כ"א סבת ומנ"כ על ביה"ק החדש, הגיח אחריו הרבה חדושי תורה על הש"ס בב"י, שהיה נכד של תנאן המקובל מ"ה **צבי**

צבי הירש אבד"ק צייקישאק פ' קאוונא, ובנו הוא הרה"ג מרה צבי נתן קאפלען שליט"א מעיר ראשון שהיה אבד"ק קארקלען פ' קאוונא;

וגם ה' ביטוי הרה"ח הסופר ר' **אברהם אבלי יפה** שהיה רב ממעלה בעיר ראשון והגליל ל"ח שנה, נפטר בשנת תרס"ב כ"א אדר א' בן ס"ה שנה ומנו"כ על ביה"ק חתוש, אחי הרה"ח הבלשן ר' ישראל פיעסקער נ"י רב העדה בעיר חערסאן, שהיו בני הרה"ג מרה שמואל שהיה ר"מ דק"ק ווילנא בישיבת ר' מיילא שנפטר בשנת תר"ס י"ג אדר. בהרה"ג המופלא מרה יעקב דוד פיעסקין שהיה ר"מ דק"ק ווילנא נ"כ בישיבת ר' מיילא, בע"ס יד החזקה על הגדה ש"פ וס', תומת ישרים על מוסר ועוד ספרים, בן הרב מרה מנחם מענדל, בהגאון מרה ישראל אבד"ק פיעסק, אחי הגאון הצדיק מרה דניאל מרץ דק"ק הוראדנא בע"ס חמודי דניאל, בנו של הרב מרה יעקב, חתן הרב מרה שמואל, בהרב מרה קארפעל, בהגאון המקובל איש אלקי מרה משה אויווער שנפטר בשנת תקל"א בעיר וואשילישאק, אחי הגאון המקובל מרה יצחק אשכנזי שהיה אבד"ק בעליצא ונפטר בעיר ארלאווא בע"ס ברית עולם על קבלה, שהיו בני הרב הצדיק החסיד מרה יעקב אשכנזי, מצוע רבנו רש"י ז"ל, דור ל"ג מהתנא רבי יוחנן הסנדלר, דורנ"ד, דרבן נמליאז הוקן, נכד הלל הוקן, מצוע דור מלך ישראל חי וקיים ז"ע;

אחרי הגאון מרה אלכסנדר משה לפידות אב"ד הני"ל מלא מקום כסא הרבנות אב"ד בעירו הגאון החריף העצום מרה **משה הלוי סאלאווייציק**

שליט"א, הגאון המצוין הזה הצטיין בכשרונות נעלים, ותחת השפעת כבוד אביו גאון ישראל מרן חיים הלוי סאלאווייציק שליט"א הגאבד"ק בריסק דליטא נתפתחו כשרונותיו הנשגבים, ובשקידתו הרבה דכש לו גם בקיאות עצומה בש"ס וברמב"ם ז"ל ובדברי רבותינו ז"ל, ויהי לגאון גדול בחריפות ובבקיאות, בשנת תר"ע נתקבל לעירו, ונאספו סביבת הגאון הזה קיבוץ בחורי חמד מגדולי התלמידים המצוינים ששתו בצמא את דבריו בחדושי תורה בעמקות וסברא ישרה, והגאון הזה דאג לכך מחסורי התלמידים המצוינים האלו, בכדי שתהא רבם ודעתם של הת"ח האלו פנויה להתעסק בתורת ד' בכל נפשם, וכעת נתקבל אחר כבוד בעיר האסלאוויטש פ' מאהליב לאב"ד שם, וגם שם נהגו אליו תלמידים מצוינים, בן הנ' מאה"ג מרן חיים הלוי סאלאווייציק שליט"א הגאבד"ק בריסק — דליטא, בהגאון מאה"ג שר התורה החריף העצום מרה יוסף דובער הלוי סאלאווייציק אבד"ק בריסק — דליטא, בן הרב הנ' מרה יצחק זאב הלוי סאלאווייציק שהיה מגה"ל בהשיבה הק' דק"ק וואלאזין ואח"כ היה רב העדה דק"ק קאוונא. בהגאון מרה יוסף הלוי סאלאווייציק אבד"ק קאוונא, שנפטר בד"ס עלומיו, בהגאון מרה משה הלוי סאלאווייציק אבד"ק קאוונא,

בן הרב מ"ה יצחק הלוי סאלאווייצק מקאוונא, ולמעלה בקורש, והגאון מ"ה משה שליט"א הג"ל הוא חתן של הגאון המפורסם מ"ה אליהו פיינשטיין שליט"א הגאב"ד פרוזינא:

אחר הגאון מ"ה משה הלוי סאלאווייצק שליט"א אב"ד הג"ל מלא מקום בסא הרבנות לאב"ד בעירו הגאון המפורסם הדרשן מ"ה יהושע מרדכי קלאצקין שליט"א, שהיה מקורם אב"ד האראדאק, ובק"ק שוואדיסן, ובק"ק קארמזוי—ברעזא פ"ך היראדנא, וכעת נתקבל אתר כבוד משם לאב"ד בעירו, יש לו הרבה חבורים בכ"י רובם על תשובות, ועל דרוש, בן הגאון מ"ה ישראל אימר יעקב קלאצקין שליט"א שהיה אב"ד האנאיישישאק פ' ווילנא וכעת אב"ד ליוענהאף אחיו של הגאון הגדול מ"ה אליהו קלאצקין שליט"א שהיה אב"ד מארימפור פ"ך סובאלק וכעת אב"ד לובלין, בנו של הגאון הצדיק המפורסם מ"ה נפתלי הירש קלאצקין שהיה אב"ד אושפאל ובק"ק שיינבורג בע"ס, אי"ה שלוחה על שרית, בן הרב מ"ה נתן קלאצקין מדווינסק, בן הרה"ג מ"ה אליהו שהיה סו"ד דק"ק דווינסק, בן הרה"ג מ"ה יעקב מוילנא, נין ונכד של הגאון רבינו יעקב ר"שר ב"ד יוסף באק אב"ד ור"ם דק"ק מיץ בע"ס, חק יעקב על הלכות פסח, ועוד ספרים, והגאון מ"ה יהושע מרדכי קלאצקין הג"ל הוא חתן של הגאון המובהק המפורסם מ"ה צבי הירש מה—יפית שליט"א כעת אב"ד ווילקאוויסק פ"ך סובאלק:

אחר הרב המאה"ג המובהק מ"ה אברהם יצחק ראבינאוויץ ז"ל מו"ץ דעירנו הנזכר לקמן, ובהיות הגאון הגדול מ"ה אלכסנדר משה לפירות ז"ל אב"ד הג"ל לעת זקנתו ח"ש ורפא אונים, וגם כהה מאור עיניו ר"ל אשר לא הי' עוד בבתו להנהיג את הרבנות, והי' דרוש רב גדול מומחה לרבים ושהי' בקי ומוכשר גם להנהגת העיר, נבחר לרב מורה הוראה בעירו הרב הגאון הדרשן הנפלא מ"ה **אהרן שמואל הכהן** כ"ץ שליט"א שהיה רב ומ"ץ בעיר יאנישאק פ' קאוונא, וששימש הרבה בתוראה ור"ת את הגאון הגדול מ"ה אלכסנדר משה לפירות ז"ל אב"ד הג"ל להשיב לכל שואל להלכה למעשה, הרבה שנים הצליח הרה"ג הנ"ל להנהיג את הרבנות לכונו בהפליגה יתירה עד שהשביע רצון כל מפלגות העיר בכל הפרטים, ובשנת תרע"א נתנו לו כתב רבנות ונתקבל לאב"ד בעירו, יש אתו בכתובים ס' נחלי אש' שרית והדרנים על ש"ס, ומשניות, ועל איזה מסכתות, וחרושים בנפ"ת ופוסקים, וס' אמרי אש' דרושים למעורים ולענינים שונים, גם נדפס ממנו חרשי תורה בתורה מציון ובמאסף הנדפס בעיה"ק ירושלים ת"ו בשנות תר"ע—ע"א—ע"ב—ע"ג, חתנו הוא הרה"ג מ"ה בנציון גינצבורג שליט"א מעיר יאנישאק מניד שעור ש"ס לבעלי בתים בביהמ"ד דנ' בעיר יאנישאק, בהגאון מ"ה מאיר יעקב

ניצבורג ז"ל מצוללי עיר ווילנא בעל ס', הנהגות רמ"ג על שו"ע תר"ם ועוד ספרים. והר"ל, ביאור הגר"א על חר"ם, שהיה ניסו של הגאון הנדול מ"ה אלכסנדר משה לפידות זצ"ל הנ"ל :

על מקום הרה"ח ר' אברהם אב"י יפה רב העדה הנ"ל, נתקבל לרב העדה בעירו הרה"ח המופלא החכם מ"ה דוב מנשה אבראמאוויץ נ"י יציר עיר מעלז, בשנת תרס"ד נתקבל לרב ממעוזים בעיר ראסין והנ"ל, בן המופלג ר' דוד אבראמאוויץ ממעלז שנפטר בשנת תרס"ט, וחנן של המופלג ר' אליהו יאנעווער מקעליס, בהרה"ח מ"ה פסח אבר"ק לינוס פ' קאוונא שנפטר בשנת תרנ"ז ;

השובים בימינו אלה יבדלו לה"ם טובים, א' המופלג היקר המצוין ה"ר **עזריאל זיוו נ"י**, מגיד ג"כ מקרא, משנה, ועין יעקב, בקלויז, חיי אדם, בן הרה"ח המובהק מ"ה מנחם מענדל זיוו שהיה שו"ב רק"ק ראסין הנ"ל, ב' הרה"ח המוסמך ר' **אהרן נוראק נ"י**, בן המופלג ר' ארי' נוראק שהיה שו"ב דק"ק ראסין, בהרב המובהק מ"ה אהרן ב"ד ארי' נוראק שו"ב דק"ק ראסין הנזכר לע"ז :

דייניה

באתי לערוך תולדות, דייני הצדק פארי הדור, ששמשו בכתר הדיינות בתקופת הרבנים הגאונים הנדולים מאורי הנו"ה נ"ע זי"ע, לפי סדר השנים, בימי הגאון הנדול מ"ה **נח נתן נטע ראבינאוויץ** אב"ד הנזכר לע"ז, היו א' הגאון התריף מ"ה **ארי' ליב** במ"ה יצחק ז"ל שהיה ראב"ד ומ"ם בעירו, נפטר בשנת תק"ע מ"ז שבמ בן מ"ב שנה שהיה חבירו של הגאון המקובל איש אלקי מ"ה שמואל חסיד ז"ל מראסין, ומגויב אצלו במערה אחת על ביה"ק הישן ; ב' הגאון החכם השלם מ"ה **מורדום** במ"ה ארי' ליב **לוריא** שהיה ספרא ודיינא דעירו נפטר בשנת תקע"ח ומגויב על ביה"ק הישן, הניח אחריו חבר בב"י על ס', תוכת הלבבות, שהיה אבי של הרב, המאה"ח מ"ה משה אבר"ק שקדוויץ שנפטר בשנת תקצ"ה ז' הרה"ח הצדיק מ"ה **צבי הירש** ז"ל שהיה ר"ן בעירו, ונפטר בערך שנת תק"ע ומגויב על ביה"ק הישן, שהיה חתן של הגאון החסיד האמיתי מ"ה דוד במ"ה אליהו ז"ל, מגוע הגאון בעל, מנחה עמוקות הנזכר לע"ז :

בימי הגאון המובהק והמופלא מ"ה **דובער ראבינאוויץ** אב"ד הנזכר לע"ז, היו א' הרב המאה"ח המופלא מ"ה **יוסף יוזל** במ"ה שלמה ז"ל

זלמן הכהן שהיה דיין מצוין בעירנו ונפטר בערך שנת תרי"ב ומנו"כ על ביה"ק הישן, (שהיה ניכר דיין ומרץ בימי הגאון המפורסם מ"ה משה צייטלין אב"ד דעירנו); ב' הרב המאוה"ג מ"ה דוב בער ז"ל שהיה דיין דק"ק ראשי"ן ובסוף ימיו תקע אהלו בעיה"ק ירושלים ת"ז ושם מנו"כ בערך שנת ת"ד; ג' הרב המ"ה יקר מ"ה שמואל לעווין ז"ל, הוא היה איש מצוין במעלות ובמדות טובות הולך ישר והום דרך, שהיה רב ממעלה"ם ודיין בעירנו נפטר בערך שנת ת"ד ומנו"כ על ביה"ק הישן, שהיה אח"י של המופלג היקר ה"ר אלכסנדר זיסקינד לעווין שהיה זקן — העדה בעירנו שנפטר בשנת תרל"ח ומנו"כ על ביה"ק החדש, שהיו בני של המופלג ר' אהרן ז"ל, וניסם היה הרב הדרשן מ"ה דוב בער שהיה מ"ם בעירנו ונפטר בערך שנת תרי"ד ומנו"כ על ביה"ק הישן:

בימי הגאון המפורסם מ"ה משה צייטלין אב"ד הנזכר לעיל, היו, א' הרב המאוה"ג מ"ה אהרן יאמי שהיה מקודם אב"ד פלאמל פ"ך קאוונא, נפטר בשנת תרס"ו ומנו"כ על ביה"ק הישן; ב' הרב המאוה"ג המפורסם הצדיק מ"ה אהרן ב"ר צדוק שהיה דיין ור"מ בעירנו, נפטר בערך שנת תר"ך ומנו"כ על ביה"ק הישן; ג' הרה"ג מ"ה בנציון שהיה דיין בעירנו ואח"כ היה דיין דק"ק ווילקאמיר ושם מנו"כ בערך שנת תר"ך:

בימי הגאון הגדול מ"ה אברהם שמואל אב"ד הנזכר לעיל, היו א' הרב המאוה"ג הצדיק מ"ה אהרן ז"ל שהיה דיין מצוין בעירנו, ואח"כ נתקבל לדיין דק"ק קאוונא ושם מנו"כ בשנת תרל"ז ר' סיון בן ה"י הצדיק המקובל מ"ה משולם זלמן ב"ר ארי' ז"ל מראשי"ן שהניד שיעור ש"ס לבעלי בתים מופלגים בביהמ"ד הג' דעירנו הנזכר לעיל; ב' הרב המאוה"ג החריף מ"ה יהודה לייב אפפענהיים שהיה מקודם אב"ד נירמענאלי מחוז ראשי"ן ואח"כ היה דיין ומ"ץ בעירנו נפטר בשנת תרל"ח ומנו"כ על ביה"ק החדש, שהיה חתן של הגאון בעל"ה ובנסתר מ"ה שמואל לעוויןסאהן אב"ד יאסווען המוכה לקידאן בע"ס, זכרון שמואל [על] הש"ס;

בימי הגאון הגדול מ"ה אלכסנדר משה אב"ד הנזכר לעיל: היה הרב הכאה"ג בתורה ויראה, המובהק, מ"ה אברהם יצחק ראבינאוויץ ז"ל מעיר ווישנעווא פ"ך ווינא נפטר בשנת תרס"א כ"ב שבט בן ג'ה

שנה, ומנו"כ על ביה"ק החדש, הרב המנוח הזה היה יחיד מומחה בהוראה ודין, וזהו דיין ומ"ץ בעירנו כעשרים ושלשה שנה, הובא ממנו חדושי תורה בקובץ יגיד"י תורה קונטרס ח' הגדפס באדעסא בשנת תרכ"ג, ובקובץ, מביא"ת דרבנן שם באסיפת אמרים סימן א', בן המופלג הצדיק ירא מ"ה יעקב יוסף ז"ל מווישנעווא, בהרה"ג מ"ה אברהם יצחק ז"ל שהיה רב ומ"ץ דק"ק ווישנעווא,

בהרצ' משה ז"ל, בהנ"מ מנתם מעניד' רב דק"ק אלשאן, שהיה מחותנו של הגאון הצדיק איש אלפי מ"ה אלכסנדר זיסקינד מהוראדנא, בעל ס' 'יסוד ושרש העבודה', וס' 'קרני אור' על הזוה"ק:

גדוליה

באתי לצ"ן ולרשום את רבני, נאוני וגדולי עירנו, אשר שבקו חיים לכל חי, אלו מהם ילידי עירנו ושמשו בכתר הרבנות בערים אחרות, ואלו מהם שהיו בעירנו גופא, כפי סדר השנים;

הגאון הגדול מ"ה קהת ז"ל שהיה אבד"ק ראש"ן ובאיזה שנה שהיה אינו ידוע, כך שמעתי מאנשים נאמנים שראו את הפנקס הישן שנשרף, דעירו:

הגאון מ"ה מאיר מראש"ן, שהיה תלמיד של רבינו אליהו ז"ל מו"לנא (הגר"א) וזקינו של הרב הגדול מ"ה אליהו ממאמלעד ז"ל רב דק"ק נאוואנאראד פרור ווילנא שנפטר בשנת תרע"ב בירח אייר:

הגאון מ"ה ישראל ב"ר דוד פרידמאן מראש"ן הנודע בשם ר' ישראל פעס"ס שהיה רב ואב"ד דק"ק מיטאווי נפטר בשנת תר"ז כ"ז אדר, שהיה שקדן גדול בתורה, למד עד חצות היום מלוכש במל"ת ותפ"ץ, תלמיד של הגאון החר"ף העצום מ"ה ראובן יהושע זעליצ' מוירבורג שהיה אבד"ק פילטען בקורלאנד, וגם הובא בשו"ת 'יד אליהו' בחלק הפסקים סימן פ"ו בשנת תקצ"ט, ובס' 'זכרון יעקב' בחלק התשובות נמצא ממנו ב' תשובות בשנת תקצ"ו, מכספו נבנה בית הכנסת [בעת נקרא בית הכנסת זאצמאן] ובית המביקה, [עיין ס' 'תולדות ישיבת היהודים בקורלאנד']:

הרב המילג השנון בפלפולא דאורייתא, ידיו רב לו בתורה ויראה, עניו וצדיק מ"ה אריעזר מראש"ן, הובא בס' 'יד אליהו' בחלק חתבים אות ב' בשנת תקצ"ב:

הגאון המופלא מ"ה משה מראש"ן, שהיה תלמיד הגאון הגדול מאה"ג מ"ן חיים נ"ע אב"ד ור"מ דק"ק וואלאזין, [עיין ס' 'תולדות רבינו חיים מוואלאזין']:

הגאון המפורסם מ"ה יעקב בענדעמאן מראש"ן, שהיה אבד"ק בויםק בקורלאנד, בן הרה"צ מ"ה יהודה ז"ל, בהגאון החסיד האמיתי המקובל איש אלפי מ"ה שמואל חסיד ז"ל מראש"ן, הגאון מ"ה יעקב הג"ל בעודו היותו על ימיו נפטר עליו אביו הצדיק, ויקחלו אביו הגאון מהר"ש חסיד

חמיר הניח, ויתחנך על ברכיו בעירו, אח"כ היה תלמיד לדודו הגאון הצדיק מריה אליהו קליקאדער, ובעודו צעיר ציטם נתקבר צמיץ בע"ח סוניגרט, ומשם נתקבר למיץ דק"ק שאוויץ, ובשנת תקצ"ב נתקבר לרב ואב"ד בעיר בויסק הגי' , וכהן פאר שמה ערך שלשים שנה ונפטר בשנת תרכ"א, ובהפנקס נ' דעיר בויסק בא פסקיו עם חתימתו כמה פעמים, בשנת תרל"ד הו"ל נכדו הרב ר' יהודה לוקנייצקי ספרו, זכרון יעקב ע"י שו"ת, ומביא שם כי חבר נ"כ ספר ע"י הוזה"ק בשם, מהר"ת הקודש, וגם על דקדוק, והיה צדיק נשגב, בספרו הזה מובא טעם אחת היה עני חולה בעיר שאוויץ, והג"מ יעקב היה הולך עם השמש לבקר בכל יום, פעם אחת היה צ"ל סגור חושך ואפילה, והשמש בהחשבו כי הגר' לא י"ך לבקר, לא הלך אליו כפעם בפעם, אך הלך יחיד לבית החולה, ובפלתו ראה בצד השני מהרחוב הולך איש גבה הקומה ונושא משא על שכמו, ובחפצו לראות מי הוא, גם האיש מפניו, וכאשר חשב השמש כי נגב הוא דרך אחריו ע"י שהשיגו וחטף בכנרו, ומה נכה ונרעש מטרחה עיניו, בראותו, כי רבו הג' ר' יעקב הוא ומשא עצים ע"י שכמו אז הבין השמש כי גם רבו הג' ר' יעקב הולך אף החולה ונושא עצים להחם מעון החולה, חתנו לוקחי בנותיו, הו' הרה"ג מריה שמואל צבי הערץ מרץ דק"ק זאנער חדש ואח"כ בטיטאווי, הר"ר דוד בתר"ב ר' אברהם אב"י מזאנער, הגאון המפורסם איש האשכולות מריה אלכסנדר משה לפידות אבד"ק ראסין, הגאון מריה ישראל צ"ב אבד"ק טיטאווי, המופלג היקר הנביר ירא ר' יוסף ראכעוויצקי טראסין, הר"ר א"עזר דוב רוסענבערג מוואלקאוויסק :

הגאון מריה חיים זאב וואלף יפה שהיה ר"מ בעירו בקלויז, חי' אדם ואח"כ נתקבר לאבד"ק שקוד ושם מנו"ב בשנת תרכ"ט כ"א אי"ר, בן הגאון מריה צבי הירש יפה אבד"ק שקוד, אחיו של הגאון מריה זאב וואלף יפה אבד"ק גארוד, בניו של הגאון המקובל מריה יוסף יפה אבד"ק שוועקשנא, בן הגאון מריה משה יפה אבד"ק שוועקשנא ובק"ק ווארנא שנפטר בשנת תקנ"ב, מצוע הגאון בע"י, הלבוש זי"ע, והגאון מריה חיים זאב וואלף הני"ל היה חתן ואב-חורג של הגאון המפורסם בדורנו מריה אליהו ברוך קאמאי שליט"א הנאב"ד ור"מ דק"ק מ"ר, אשר זה האחרון נתחנך בימי עליונו בעירו אצל אבי חורנו הני"ל, ובנו הוא הרה"ג מריה יעקב יפה רב דק"ק נאורוי פלך קאוונא :

הרה"ג מריה שאול מנכבדי עיר ראסין נפטר בשנת תרל"ז, בן הגאון מריה אריה ליב אבד"ק טאוורג שנפטר בשנת תקצ"ט, אחיו של הרה"ג החכם הכולל מריה מאיר רובין בע"ס, מיישר תועי דרך, בניו של הגאון מריה שאול אבד"ק זאסלי :

הגאון הצדיק המפורסם מריה משה ב"ד רפאל לערינבראט טראסין, שהיה

היה אבדיק סאסמאקען בקירלאנד, נפטר בשנת תרמ"ז כ"א אלו בן ע"ה
 יה, ועל מצבתו כתוב כי הוא דן את עדה סאסמאקען ר"ן שנה, גם ה'
 תוך הזמן הזה שתי שנים רב ואב"ד במיטאווי וחזר אח"כ לעיר סאסמאקען,
 יח אחריו בכ"י חרושים על הש"ס, ודרושים נחמדים, נמצא תחת יד תתנו
 יה"ג המופלא מ"ה אברהם שמואל דוביצקי מעיר מערעטש המלא מקומו בעיר
 סאסמאקען, וכעת נתקבל לאבדיק פרויענבורג, נמצא הסכמותו על ס', המדרוך
 ל' הש"ס מהרבנים הגדולים זינגער דק"ק פאלאטא במדינת אונגהן הגרפס
 פרעסבורג בשנת תרמ"ב, גם כתב כמה תשובות אל הגאון מאוה"ג מ"ה
 חק אלחנן ז"ל אבדיק קאוונא, ותתנו לוקחי בנותיו (א') הרב הגדול מ"ה
 ותיאל ה"וי אפרימסאהן שליט"א דיין ומר"ן דק"ק בווסק, (ב') הרב הגדול מ"ה
 גריאל איכלסאהן אבדיק רועין בליפלאנד, (ג') הרב הגדול מ"ה אברהם
 זואל דוביצקי הג"ל והוא היה חתן של הגאון הצדיק המקובל מ"ה משולם
 זלמן ב"ר ארי' ז"ל מראש"ן הנזכר לע"ז:

מופלא היקר הנכבד הנביר שוע וגדיב לב יר"א ר' יוסף ראכעוויצקי
 ע"ה המכונה בשמו הנכבד ר', יאסעל מראקער', המנוח הזה היה

זר מיחיד מנולה בצדקת פורונו, הוא תמך מהונו אברכים גדולי ומופלאי
 רה שלמדו בעירונו, על חשבוננו, והיה מספיק להם, די צרכיהם, וגם אשתו
 דיבה הכבודה מנבית מרת מלכה בת הג' המפורסם מ"ה יעקב בענדעטמאן
 גר"ק בווסק בע"ס, זכרון יעקב' על שרת, גדלו, ארון הקודש' בנין מפואר
 זל בביהכ"נ הגדולה דעירונו אשר הוצאתו עלה לסכום גדול, ושם חרות
 יו' למזכרת נצח, וגם גדלו, בית — חומה' על עולמית לבית הרב, ונפטרו
 ירנו, הוא בשנת תרמ"ז ט"ז סיון, והוא בשנת תרמ"ח ב' דשבועות ומנותתם
 זר על ביה"ק החדש, שהיה חתן של הגאון המפורסם מ"ה יעקב בענדעטמאן
 אבדיק בווסק הג"ל, אשר על ידו יצא לאור ספרו דמר תתנו, זכרון יעקב'
 ז', ובנו היה המופלא היקר ר' אליעזר ראכעוויצקי, זל שהגיד שיעור ש"ס
 על בתים בקצוץ של הגאון מהר"ש חסיד ז"ל נפטר בשנת תרס"א י"ח שבס
 ז' על ביה"ק החדש, ותתנו המה הרה"ג המפורסם מ"ה שלמה זלמן
 זל שליט"א שהגיד שיעור ש"ס לבעלי בתים בביהמ"ד הג' בעירונו וכעת זר
 בעיר קאוונא, והרב ר' בצלאל נ"י הדר בעיר ס"אנים:

ב' הגדול התה"ש יר"א מ"ה שבחיה ראובן עדערמאן מראש"ן
 הנקרא, שר העדולמי' נפטר בווארשא בשנת תרנ"ג כ"ב סבת בן ע"ב
 ז', חבר באור על ס', אויב', וס', דורש רשומות' בקורת על ס', דור דור
 ש"ו, וס', המסיפות' בעניני חלופי הניסחאות בספרים, וס', התירושי'
 וש על מדרש רבה, ועה"ת, ועל המש מניפות, וס', ע"שנים' על פשמי
 מקראות

מקראות וקצת שירים, ובכתובים יש עוד מאתו. אנרות שר העדולמי, הגני העדולמי, העקוב למישור, לשון סופר, מכתבי מסחר, ספר הגליון, הדב המנוח הזה היה מצוין בדורו ולמפת בתולדות ישראל, עם ידיעת הגדולה והרחבה במפרות עם לעזו כאחר המשכילים המבהקים, והיה גם צדיק התי באמונתו ומגדולי היראים וחרדים לדבר ד', הוא האיש אשר עמד בפני עמי נדר פורקי אמונה בזמנו ובכח הגדול בתורה ופלוסופיא הדתית ובשכלו הישר והעמוק בבקרת נמצאה, ובעט סופר מהיר והניוני, להפליא אשר הי אתו, לחם את תועי רוח מהרסים בקודש ויוכל להם, וכף לשון קם אתו למשפח אמת, באמונה ומסורת אבות, הרשיע ויצא עם זר נצחון כאשר יראה הרואה במפריו היקרים, המסלות, שושנים, התירוש, דורש רשומות, ומאמריו הרביי במפרי האסופות, בן הרה"ג מריה חיים יהודה ליב איינעש מקאוונא ונפשו בעיה"ק ירושלים ת"ו בשנת תרל"ז י"ח שבט בן ע"ח שנה, ואבי של הנאו המפלא מריה חנוך העניך איינעש שלישי"א מגדולי המרץ דק"ק ווילנא, ושל הרה"ג השלם מריה מרדכי יצחק ערעלמאן נ"י הדר בעיר ביאליסטאק בע"ס, חכם ושרי ועוד כמה ספרים :

הרה"ג מריה [ישראל] שרמה ב"ר נתום מראש"ן, רב גדול בתורה וצדיק, המפורסם ששם ודתהלה והנודע בהתמדותו הגדולה, ושקידת העזומה בתלמוד ובפוסקים עד לכשול כתו הנקרא בפי כ"ר, שלמה סתמיד בכ"ר מרחבי ארץ ליטא וזאמוט, והיה זמן רב נחבא אל הכלים וימאין להנה מלמדו ולעשות תורתו קרדום לחפור בה, לשוא חזו את פניו ראשי ערים רבים כ יוא"ל לשום עמרת הרבנות על ראשו ולשבת על מרין בערים, כי לא חפץ להפריח מלמדו, ויהנה זמן רב בהתמדה נפלאה, אך בערב ימיו כאשר הציקוהו מרדות פרנסתו נאלץ להיות שריר משיבת, לאמוא, אך המלמוד והגדנוד מעיר לעיו המה הבשילו את כתו, ויהרמו את עמודי בריאותו, ובחורף שנת תרנ"ג כאשר נקרה לעיר מצער פאנעטון — צאיוסק [הסמוכה לקאוונא] חלה במחלה אנושה וינע ויאסף אל עמיו ביום כ"ז שבט בן ס"ה שנה, הניח אחריו חבור נפלא בדרך הפלפול הנתון לדרושים הגיונים בכ"י, שהיה תלמיד של הנאון המקובל איש אלקי מריה ברכיה שהיה אב"ד ורי"ם דק"ק איזרא פלך מינסק שנפטר בשנת תרי"ג — י"ד :

הרה"ג המובהק מריה מנחם מענדיר קאצינערענבויען מראש"ן נפטר בשנת תרנ"ה כ' סבת ומנוי על ביה"ק החדש, הניח אחריו חרוש תורה על הש"ס בכ"י, בן הנאון מריה משולם ולמן ק"ב אב"ד יאנישאק שנפטר בשנת תק"ץ בהנאון מריה דוד ק"ב אב"ד על נ"י קהלת צייקשאק, מעדניק, ווילקי, בן הרה"ג מריה מרדכי ק"ב אשר הוא חתום בס פחות

לחות העדות עם חכמי צובלין, בן הנאון הגדול מ'ה משולם זלמן קיב אבד'ק ראנאלי ובק'ק קיראן והנצ'ל, בהנאון הנ' מ'ה דוד קיב אבד'ק ראנאלי, ובק'ק קיראן והנצ'ל, ובק'ק אה'ו בהנאון רשכבה'ג מ'ה יחזקאל קאצינעלענבויען אב'ד ור'ט דק'ק קיראן והנצ'ל ובק'ק אה'ו בע'ס, כנסת יחזקאל, וס', לחם יחזקאל, וס', מים יחזקאל, בן הנאון מ'ה אברהם קיב דיין דק'ק בריסק דליטא, בהנאון מ'ה יעקב קיב אבד'ק פיורדא ובק'ק צבוב שנפטר בשנת ת"ך, בן הנאון הגדול ברורו מ'ה יוסף יעקב אברהם קיב אבד'ק יאנוב ובק'ק לבוב, בהרה'ג מ'ה יואל אשכנזי קיב זק"ש, חתן הנ' הגדול ברורו מ'ה שמואל יחודה קיב אב'ד ור'ט דק'ק ווינצ'אה, בהנאון הגדול מ'ה מאיר במ'ה יצחק מעיר קאצינעלענבויען באשכנז, שהיה אב'ד ור'ט דק'ק פאדובה, חתן הנאון הגדול ברורו מ'ה אברהם הלוי מינץ אב'ד ור'ט דק'ק פאדובה, בן הנאון רשכבה'ג מ'ה יחודה ב'ר אליעזר הלוי מינץ אשכנזי אב'ד ור'ט דק'ק פאדובה בע'ס שרית, מהר"י מינץ, מנעל רבינו רש"י ז"ל, דוד ליג להתנא רבי יוחנן הסנדלר, דוד ר' להתנא רבן נמליאל הזקן, נכד הלל הזקן, מנעל דוד מלך ישראל חי וקיים ז"ע:

הנאון מ'ה מנחם נחום שרגא פייביץ ב'ר שלמה זלמן רעוועל מעיר ראסיין, שהיה אבד'ק לינקעווא פלך קאוונא, ובק'ק פרען פלך סובאלק, נפטר בקאוונא בשנת תרנ"ו ח' אייר בן ג'ת שנה, הניח אחריו חמשה חבורים, תשובות, וחדושי תורה, ודרוש בכ"י, שהיה נכד מצד אמו להנאון הגדול ברורו מ'ה מנחם נחום חריף אבד'ק ע"ח שירווינדט, בהנאון המקובל מ'ה דוד אבד'ק ע"ח שירווינדט, וגם היה חתן של הנאון פאר הדוד מ'ה משה יצחק ב'ר משולם זלמן הלוי מראסיין שהיה אב'ד בכמה קיב ואח"כ היה אבד'ק יאנוסמאוו ושם מנחם, וניסו של הנאון המפורסם מ'ה דובער זאב וואלף ליבשיץ אבד'ק סרעדניק, ושל הנאון מ'ה כתריאל אהרן שליט"א הנאבד'ק יאנוסמאוו, וחותן של אחיו המופלג מ'ה משה מעיר שארדאווא:

הרב המאוה"ג מ'ה פנחס קאמיסער מעיר ראסיין, שהיה אב'ד ושריב כגראפסקאי מושבה יהודית בפלך יעקאטערינאסלאוו, נפטר בשנת תרנ"ז כ"ז אדר בן ס"ז שנה, בן המופלג מ'ה שלמה זלמן מעיר ראסיין שנפטר בשנת תר"ח, ור' שלמה זלמן היה חתן של הרב הגדול המקובל מ'ה מנחם מענדיל מראסיין שהיה שריב דק'ק גירמענאלי ואח"כ עזב את מלאכת השריב וישב ללמוד בעירנו בביהמ"ד הנ' כ' שנה עד יומו האחרון ונפטר בשנת תקצ"ז ומנחם על ביה"ק הישן:

הרב הנאון מ'ה אברהם שניצער מראסיין, שהיה אבד'ק ראזאליא, ובק'ק ווארזאן פלך קאוונא, נפטר בשנת תרע"א י"ד תמוז בן ס"ד שנה, הניח

מערכת ראסין

הניח אהריו חבור בכ"י על שרית, ועל חרושי תורה, בן המופלג מריה יעקב מראסין אשר בסוף ימיו עלה לעיה"ק ירושלים ת"ו ושם מנו"כ, בן הרה"ג מריה דוב בער שהיה דיין דק"ק ראסין ובסוף ימיו תקע אהל"ו בעיה"ק ירושלים ת"ו ושם מנו"כ בערך שנת ת"ר, הרה"ג ר' אברהם הג"ל היה אחיו מאם אחת של הגאון מריה משה זאב בר יוסף ברודא שהיה ר"מ דק"ק וועקשנא הנקרא, ר' משה'ל חריף שנפטר בשנת תרל"ג בן מ"ה שנה והרב הגאון מריה אברהם הג"ל הוא אבי של הרב המופלג ר' משה שניצער ש"ץ ושריב בלאיקעווא, ושל הרה"ג ר' מאיר שניצער רב העדה בעיר ענדינגען במדינת שווייץ, ושל הרה"ג החורב ר' דובער שניצער משאראווא:

הרה"ג החרב עריו לגאון הגביר מריה מנחם מענדל פרידמאן ז"ל, נפטר בעיר ברלין בשנת תרע"ב בירח אלול כבן שבעים שנה לימי חייו אשר הוא בא שמה לדרוש ברופאים, הרב המנוח הזה היה אחד מהמצוינים שבעירנו, הוא שקד על דלתי התורה בהתמדה גדולה יומם ולילה, מנעוריו עד יומו האחרון, והיה ירא וחרד אל דבר ד', וצנוע וענוי, כאחד מדורות הקודמים היה עמקן ובקי גדול בנעוריו הנוד שיעור ש"ס לפני בחורים בקלויז של הגאון מוהר"ש חסיד ז"ל בעירנו שלעמלק"פ, הניח אתריו חרושי תורה בכ"י, שהיה חתן של המופלג הר"ר יוסף אשרי מראסין, חתן של הרב מריה שלמה זלמן רב מטעיה"מ בעיר ראסין ואח"כ היה רב מטעיה"מ בעיר ביאליסטאק בהגאון המקובל מריה שמואל חסיד ז"ל מראסין:

הרב הגאון מריה פסח הכהן פינפער מראסין, שהיה אב"ד"ק ווענער, ובק"ק דארשנישאק ובק"ק קאזאן ואח"כ היה רב דק"ק ווילנא בפרור שקאפלערנע, נפטר בשנת תרע"ג בירח כסלו בן ע"ה שנה, חבר ס', חקר אבות, וס', חשק שלמה, וס', מבוא מדרש ואגדה, וס', מבין בכלי שיר, וס', מספד רב, וס', סדור תפלת פה, וס', ציון למשפט, וס', שבחי ארץ החיים, וס', שפת חכם, ועוד כמה ספרים. בן המיפלג בתו"י מריה חיים פינפער מראסין, בר פסח צייקישקער, בה"ד אלחנן מהכהנים המיוחסים בווארנא פ' קאוונא, תתן הגאון האמיתי המהולל במדינת זאמוט מריה אברהם אבא חסיד סקראז, ניסו של הגאון המקובל מריה ליב חסיד מטע"ו, הנזכר לברכה בס', עליות אליהר, והג"מ פסח פינפער הנ"ל היה חתן של המאוה"ג מריה עזריאל וואלף מ"מ דק"ק קאוונא, ותלמיד של הג"מ שמואל אב"ד"ק אפעקסאם:

ולזהבדיל בין המתים לחיים. ארשום כעת רבנים וגאונים שליטא מילידי עירנו ומשמשים כעת בכתר הרבנות בערים אחרות. עפי סדר איב;

הרה"ג המופלא מ"ה אברהם אבא ב"ד דוד ראצין שליטא יליד עירנו שהיה רב דק"ק ווילקי ובק"ק צאריצין ומשם יצא לאמעריקא ונתקבל לרב בק' ראמשעסטר פ' גויארק וכעת אבד"ק נויהווען במדינת אמעריקא, מצד אמו הוא נין ונכד להגאון בדורו מ"ה מאיר אבד"ק קאוונא בהגאון החסיד איש אלקי מ"ה אריה ליב אבד"ק לידא והגליל דהוראדנא, בהרב מ"ה אליהו ארקוס מקראקא:

הרב הגאון הדרשן המופלא מ"ה בנימין פרידמאן שליטא, נולד בעירנו בשנת תקצ"ט, ובכ"ז שנה הגיד שיעור ש"ס לפני קבוצת בחורים בעירנו ויצא שמו בתור, העילוי מראסין ובהיותו כבן כ"ז שנה נתקבל לרב בעיר טראק פ' ווילנא, ובהיותו כבן ל"א שנה נתקבל לרב ומר"ץ בעיר אנטאקאלי פרור ווילנא, יש לו חבורים בכ"י, חתן של הרב המובהק מ"ה יצחק אייזיק מקעליס, ובנו הוא הרב החכם המשכיל מ"ה אליעזר אליהו פרידמאן בע"ס, בית ארזים ועוד ספרים:

הגאון החכם מ"ה צבי הירש נוראק שליטא יליד עירנו, שהיה אבד"ק האזענפוט וכעת אבד"ק מיטאוו בקורלאנד, בן הרב מ"ה אהרן נוראק שהיה שריב בעירנו והגיד ניכ שיעור ש"ס לבעלי בתים בביהמ"ד הג', וחתן של הגאון הצדיק מ"ה אליעזר ליפמאן ליכטענשטיין אבד"ק טוקוס בקורלאנד, ובני המה הרב החכם ד"ר פילוסופיא מ"ה אהרן דובער נוראק רב בליבוי, והחכם השלם הר"ר מרדכי נוראק, הגאון מ"ה צבי הירש הג"ל יש אתו בכ"י הרבה חדושי תורה, בגפ"ת, הלכה, ודרוש,:

הגאון המופלא מ"ה חנוך העניך אייגעש שליטא יליד עירנו, בעת הוא מגדולי המוצי"ם בוויילנא, חבר קונטרס גדול ורב הערך בשם, מנחת חינוך, ונדפס בסוף ס', עולת שמואל להגאון הגדול מ"ה שמואל ליובצער מגדולי המוצי"ם בוויילנא שהיה ה"א אבי תורתנו, הגאון הגי"ל נולד בעירנו בשנת תרכ"ד לאביו הרה"ג התה"ש מ"ה שמחה ראובן עדעלמאן הנקרא, שר העדולמי הנזכר לע"ה:

הרב הגדול המפורסם מ"ה שלמה זרמן ב"ד שלום ראנדא שליטא מראסין, הרה"ג הזה היה נודע ומפורסם בעירנו בשם, העילוי ממינסקי ולוקה לחתן, להנביר הנכבד הנריב המפורסם בצדקת פורונו ר' יוסף ראכעוויצקי המבונה

מערכת ראסין

המכונה ר', יאסעל טראקער ע"ה ולמד בצוותא חרא בעירנו עם הגאון הגדול המפורסם מ"ה הלל ארי' ליבשיץ ז"ל הגאב"ד' קובלין. בהיותו זה האחרון חתן להמופלג המיוחס הגדול ר' יעקב ר' נאטעל'ס בעיר ראסין, וגם הנ"ד שיעור ש"ס לבעלי בתים בבית המ"ד הג' בעירנו, וכעת דר בעיר קאוונא, חבר ס', אור ישרים, וחתנו הוא הרה"ג מ"ה מנחם מענדל זאכער הדר בעיר ווארשא : הרה"ג הדרשן מ"ה [אלכסנדר] זיסקינד לעווין שליט"א י"ד עירנו, כעת רב ומטיף בביהכנים, ב"ר ישראל אנשי פולין בנויארק, בן המופלג היקר ר' שמואל יוסף לעווין מניד משרים בהברה תהלים בעירנו, בן המופלג ר' אלכסנדר זיסקינד לעווין, אחי הרב המופלג מ"ה שמואל לעווין רב מטעמים ור"ץ בעירנו, בני הרב ר' אהרן ז"ל :

הגאון המפורסם מ"ה יוסף יהודה ריב בלאך שליט"א י"ד עירנו, שהיה ר"ם דק"ק טעלו ואח"כ היה אבד"ק ווארנא ובק"ק שאדאווא, וכעת אב"ד ור"ם דק"ק טעלו, על מקום חותנו הגאון הגדול המפורסם מ"ה א"יעזר נאדראן ז"ל שהיה אב"ד ור"ם דק"ק טעלו, בן המופלג בתו"ר מ"ה מרדכי בלאך מראסין שנפטר בשנת תרנ"ז, ונין ונכד של הגאון החכם מ"ה מודרוס לוריא שהיה ספרא ודיינא דק"ק ראסין [בימי הגאון המקובל איש אלקי מ"ה שמואל חסיד ז"ל מראסין] ונפטר בשנת תקע"ח ומצד אמו הוא נין ונכד להרה"ג המופלג מ"ה דוב בער שהיה ר"ץ דק"ק ראסין ובסוף ימיו תקע אהליו בעיה"ק ירושלים ת"ו ושם מנו"כ בערך שנת ת"ר, וגם היה תלמיד בימי נעוריו לדודו אחי אמו הגאון מ"ה משה זאב ב"ר יוסף ברודא שהיה ר"ם דק"ק וועקשנא הנקרא בשם ר', משה'ל חר"ף שנפטר בשנת תרל"ג בן מ"ה שנה :

הגאון המפורסם בדורנו מ"ה יחזקאל ריבשיץ שליט"א י"ד עירנו, שהיה אבד"ק יורבורג, ובק"ק בויסק, ובק"ק פלאצק, ובק"ק קאליש, וכעת נתקבל לאבד"ק קאוונא, חבר ס', המדרש והמעשה ע"ה'ת, ובס', בית הל"י נמצא ניכ' חדושי תורה ממנו, אחי הנאונים מ"ה א"יעזר ליבשיץ אבד"ק זדונסקאוואלי, ומ"ה יעקב ליבשיץ אבד"ק קאנין, בניו של הגאון הגדול המפורסם מ"ה הלל ארי' ליבשיץ אבד"ק קובלין, בהגאון המפורסם מ"ה דובער זאב וואלף ליבשיץ אבד"ק סרעדניק, בן הגאון מ"ה חיים אבד"ק זיטל ובק"ק סרעדניק, בן הרה"ג מ"ה א"יעזר מיושבי ביהמ"ד הגר"א ז"ל בוויזנא, בהרב מ"ה זכרי' ראטנער, ולמעלה בקודש הרבה דורות גאוני וגדולי ישראל, וגם הוא ניסו של הגאון מ"ה שבתי שפירא אבד"ק נארוד :

הרה"ג התיב מ"ה יצחק רייצר שליט"א מראסין, שהיה אבד"ק קרוקי פ"ך

פֿלך סובאלק, וכעת נתקבל לאבד'ק פיליפאוויע פ' הגיל, אחיו של הרה"ג מר"ה
 מנחם מענדל ציטראן מוויז'ניץ, ושל הרה"ג ר' שמעון ציטראן ממעלז:
הרה"ג המובהק מר"ה יהודה לייב הכהן קיוועלאוויץ שליט"א שהיה
 רב דק"ק קיצין מחוז באברויסק, ובק"ק צידין מחוז נאוואהרדאק, ור"מ
 דק"ק מאווריג, וכעת ר"מ בעירנו בקלויז, חיי אדם, הובא בס' הדרת מרדכי
 בחלק השנית בסימן ל"א, בן הרב המופלג המפורסם מר"ה שניאור זלמן הכהן
 מעיר ליובמשי:

הרב החכם השלם מר"ה ארי' לייב גארדאן שליט"א, נולד בקעליס ונתנדל
 בעירנו, וכעת הוא בעיה"ק ירושלים ת"ז, חבר, מחזן האמונה והשגחה,
 בינת המקרא, בנינים ופעלים, באור"י על סדר התפלות עפ"י חוקי הלשון,
 ובקורת על נוסחי התפלות ומקור מחצבתן, מסלול ודרך, משפטי לשון עברית,
 דרך ישרה, וגם נמצא ממנו הרבה מאמרים במכתבי עתים אשכנזים לחכמת
 החעמיע וחרשת המעשה, כי חרש חכם הוא בחכמת ההרכבה, טעכנישער
 העטיקער, וגם נמצא ממנו מאמרים ב,הברמל, וב,הלבנון, וב,כנסת ישראל:
הרב הגאון החריף מר"ה מרדכי שאל"ט שליט"א יליד עירנו, המבונה
 ר' מאמעל לאצקעווער, בעת רב ומר"ן בקאוונא בפרור הר - ירוק,
 נין ונכר של הגאון הג' מר"ה יהודה אבד'ק פאקראי, וחזן של הרב הג'ט
 נחום גרשון ברלין אבד'ק האראדניע פלך משערניגוב:

הרב החכם השלם מר"ה יצחק עדערמאן לבית אייגעש
 שליט"א יליד עירנו, בעת דר בבואליסמאק, חבר, אבות שרשי לה"ק,
 אמרי מבשר, דברי מבשר, השוה והמשוה, השקפות התלמודהעוה"מ,
 חכם ושר, ידות המדות, ידות להקים, ילקוט העדו"מ, ילקוטי שושנים,
 והמבוע, מלון השתים, מקות הוכחות והשיחות בתלמוד, מערת עדולם, משלי
 התלמוד, פתגמי התלמוד, ציוני השמות, קורות בן עוני, שמות המקומות
 שבש"ס בבלי, אחי הגאון המפלא מר"ה חנוך העניך אייגעש שליט"א מנדלי
 המוצי"ם דק"ק ווילנא, בני הרה"ג החכם מר"ה שמחה ראובן עדעלסאן מראשון
 הנקרא שר העדולם:

הרה"ג החריב הדרשן הנפלא מר"ה שמואל יוסף שהם שליט"א יליד
 עירנו, שהיה אבד'ק דארשונישאק, וכעת אבד'ק ווילקי פלך
 קאוונא:

הרה"ג עריו לגאון מר"ה שמואל חנוך אלטמונער שליט"א, שהיה ר"מ
 בעירנו בביהמ"ד הג', וכעת דיין דק"ק קריניק, יש לו הרבה חרשי
 תורה בכ"י:

הרה"ג המובהק מ"ה שמואל ב"ד אברהם חצר שליט"א ילד עירנו
בעת אבד"ק סלאבאדא פ"ך סובאלק :

הרה"ג החר"ב מ"ה שלום טובי ניווידעל שליט"א ילד עירנו, כעת
תושב בעיר זאנער חדש, הובא ממנו חר"שי תורה ב, בקובץ יגדיל תורה,
בסימן כ"א פלפול במס' ב"ב קכ"ד בכור נוטל פי שנים הנדפס באדעסא בשנת
תר"ט, בן המופלג הר"ר בנימין ביינוש ניווידעל מראסין, בהנאון מ"ה שלום
טובי אבד"ק שווינציאן, אחי הנאון החר"ף מ"ה אליהו מאיר מראסין, בניו
של הרה"ג מ"ה ברוך מע"ח סונינדט, אחי הנאון מ"ה משה יהושע ראבינארוץ
מווילנא, בניו של הנאון מ"ה בנימין ביינוש מע"ח סונינדט, בהג"ט שלום
אב"ד בע"ח סונינדט, בהג"ט זבולון יהושע אב"ד בע"ח סונינדט :

הרה"ג ר' חיים הלוי הערצמאן שליט"א ילד ותושב עירנו, חבר מ'
דברי הפורים פירוש על מגילת אסתר, וס', המבאר על אנדרת
הש"ס, וגם הובא ממנו חר"שי תורה, בקובץ יגדיל תורה בסימן ל"א הנדפס
באדעסא בשנת תר"ט, ועוד בכמה מכ"ע נמצא ממנו חר"שי תורה בן המופלג
בתרי מ"ה שלום הלוי הערצמאן מראסין שנפטר בשנת תרס"ט :

ואחרון אחרון חביב; בני אהובי הרב הגדול החר"ף ובקי י"א מ"ה זלמן
טובי מארקאוויץ שליט"א, נולד בעירו ביום א' י"ב אלול

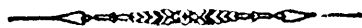
שנת תר"ח, בילדותו הצטיין בכשרונותיו הנשגבות, וביתור בכח זכרונו
הנפלא, למד בישיבות אחדות, ואח"כ למד בהישיבה הק' דק"ק טעלו כארבע
שנים, ומפני סבת התבערה הגדולה שהיתה שמה (כ"ב — כ"ד תמוז תרס"ה)
נאלץ הוא לעזוב את הישיבה הק', ובא אח"כ לישיבת וואלאוין ולמד שמה,
ושם צוקה לחתן להרבני הנכבד המופלג מוקיר ורחים רבנן ר' יוסף יודל
פערסקי נ"י זקן — העדה בעיר וואלאוין, שזה האחרון חתן להנאון
הצדיק מ"ה שמשון ז"ל שהיה אבד"ק טראב וראבד"ק וואלאוין בע"ס
זכרון שמשון חר"שי הלכות ופסקי דינים; בני הרה"ג הני"ל נמסך להוראה
משני גאוני ישראל שליט"א, ויש לו חר"שי תורה בכ"י, יזכור ד' לכהן במשמרת
הרבנות, וזאת תהי' נחמתי בעניי; מצד אמו תחי' היא זוגתי הוא חוסר מגזע
השר הצ"ר שניאור שהיה שר הכסף (מיניסטער פינאנס) במדינת אוגנרן ונהרג
על קדוש השם אשר אחרי פטירתו החלו בניו לחתום עצמם בכינוי משפחתם בשם
זק"שי, ר"ת זרע קדושים שניאור, ובנו של ר' שניאור זה היה הג' הצדיק הגביר
המפורסם מ"ה אברהם (טייץ זאסלבר) זק"ש אשר בא לגור מערי' אשכנז,
ואוה למושב לו בעיר ווילנא המעטירה, והיה מראשי פרנסי דארבע ארצות,
ונמצא חתום שלישי על כתב רבנות של הנאון מ"ה שמואל אב"ד האחרון דק"ק
ווילנא בשנת הק"י :

תולדותי מה שכתב הרה"ח הסופר מר' בנציון אייזענשטאט
נ"י בעת רב וממ"ק בעדת כל ישראל בעיר ברוקלין אצל
נויארק, מחבר ס' דור רבניו וסופריו ו' חלקים ועוד:

זה ספר תולדות החכם ר' משה מארקאוויץ שליט"א אשר מראסין
העיר, על ברכי הורים עניים נולד, ותהי' הורתו ולידתו שלא בעושר,
ויתחקך ברכי אביוני נערי בני ישראל, והאיש משה עניו מאד מחציו ולמטה
אדם פשוט, אבל מחציו ולמעלה רוח אלהים מפעמת ומתנוססת בקרביו והיא
היא עוררתו אל אהבת הקרי התולדה לדעת מה לפנים בישראל בימים הראשונים,
ומשה מסתכל באספקלריא המאירה לתוך תורה של תולדותינו, כי נגש אל
ערפליה וירא העננים הכבדים הסובבים את שמה, והוא המשובח והמפואר
בעצם זכרוננו הנפלא המפלא רב והמבהיל רוח ונפש בבקאותיו בסדרי הדורות
של הגאונים הראשונים והאחרונים גם יחד, בא והלמודו בידו ומשנתו ברורה
לכבר כל הלכתא גבירתא, בא אליבא דאבת, כפי רוח מבינתו העמוקה בענין
הנכבד והנעלה הזה אשר כבר העירו גדולים חקרי רב הצמיינותו כי מומחה
ובר סמכא הוא, שכדאי והנכון הוא לסמוך עליו דאין שום פקפוק כלל, החכם
ר' משה הנ"ל נולד בשנת תרמ"ז בעיר גאמאקסט מחוז ראסין לאביו ר'
שלמה זלמן, ולאמו מרת עטא [אביו נפטר בשנת תרכ"ד י"ד אדר (בהיותו כבן
ט' שנה) ומנ"כ בראסין על ביה"ק הישן, ואמו נפטרה בשנת תרנ"ג ר"ח
אדר ומנוחתה כבוד ג"כ בראסין על ביה"ק החדש] ובשנת תרכ"ז קבע דירתו
בעיר ראסין, חבר ס' שם הגדולים השלישי בשני חלקים ח"א מערכת גדולים,
ח"ב מערכת ספרים, יכול בקרבו שמות גאוני וגדולי ישראל, גדולי היחס,
אנשי שם, אשר בארץ נודעו בתורתם ובחכמתם, רבנים ומ"צ, ששמשו
בכהונתם בכל תפוצות ישראל, ומחברי ספרים, מהם גם רבים אשר היו מלפני
הבערי שמות הגדולים החדש והישן, ומהם אשר קצו במקום שראוי להאריך,
ונדפס בוויילנא בשנת עת"ל [ער חצי האות א'] וגם חבר המחברת הלז, לקורות
ערי ישראל ורבניהם ראסין, קידאן, נאווהרדאק, ויש עוד אתו בכתובים
ביאגראפיות של חכמי ומשכילי זמנינו, וגם כתב הערה על הערה בהמליץ
שנת תר"ם נמער כ', ואלון בכות בהמליץ שנת תרס"ב, ועוד, וגם כתבו
עליו לשבח בכמה מכ"ע, מהם וואסחאד, המליץ, הצפירה, הזמן, ועוד בכ"ע;

וידבר משה למשפחת מארקאוויץ את פני המבינים בעם להמליץ טוב עכורו
ולהשתדל לטובתו למען תהי' לא ידו, יר משה הכבדה והסנורה בכבלי

עוני, להוציא לאור עולם את רובי תורתו בדברי ימי גדולנו יקרות משפחותי, המיוחסות בישראל שהן המה לתפארת לנו, ויבא גם אלי צעיר הסופר שמתעסקים בעריכת תולדות, דור רבנו וסופריו לבקש איזה מלין דחסדא ויהנה קנא קנאתי למשה זה במחנה כסופרים התולדותיים, ראיתו בחנות ונסתיו, והנה תורה מפוארה בכלי בלתי ידופה, חמר עתיק ישן נושן בכל גס ופשוט שמשמר בתוכו ערך ועדנים, והנה זה המראה הראה לי כי סיי בקדש הר שפל נמוך וקמן מאוד חמדו אלהים לשבתו, וממנו יצא אורה תורה ודקה טוב, ואומר לו יאשר חידך לאורייתא, ועלה והצליח במלאכת הקודש, וראה עמינו כי שם חכם נקרא עליך, וכבר יכבודך בקהל נבונים ומעשיך יקבוצ להחזיק בימינך, ומטיבך יתברכו ממקור הברכות, בברכו ציון. **בנציון אייזענשטאט** מתברר ס' דור רבנו וסופריו ועוד, כ"ה תמו התר"ס ווילנא :

זואת למודעי, מפני כבוד הדבר לתאר את כל הנזכרים פה בתוארים ראויים ל כבודם, ע"כ אזכרם בלי תוארים מיוחדים, ואתם הסליחה :

בתי מדרשיה

בית הכנסת; נבנתה זה יותר ממאה שנה, ועומדת בהדר גאוה ויפז באמצע העיר, אין כבית הכנסת כזאת כמעט בכל מדינו זאמוט, הנבאים ר' ליב קאפלאן, ר' יעקב מאיר שניטקין, ר' פנחס קאפלאן **בית המדרש הגדול**; נבנה ונתיסד בזמן אחד של ביהכנים, החברות גמ' משניות, שריע, מנורת המאור, תהלים, ועוד הנבאים, ר' יוסף יצחק דאווידאוויץ, ר' מנחם מענדל ליפשיץ, ר' משה דוד שונאם, ור' אברהם יצחק עפשטיין שמש ומגיד שיעור משנה ושריע ומגיד דמאור, שם :

קרויז חיי אדם; נבנה ונתיסד בשנת תר"ו, החברות כנ"ל, הנבאים ר' ברוך לעווונער, ר' משה מוזיקאנסקי, ר' שלום בלעך, והשמש ד"ש המורה הכציון ר' צבי לייבאוויץ :

קרויז חסידים; נבנה ונתיסד בשנת תר"ב על מקום הבית ששם ישב ולמדו הג' חסידים ובראשם הנאין המקובל מו"ה שמואל חסיד ז"ל, החברות כנ"ל, הגבאי ר' אהרן צמח וואלפע קלויז

קרויז נאברילאוויץ; נבנה זה כששים שנה ע"י המנות הנביר ר' אבא נאברילאוויץ בחצירו, החברות כנ"ל, הגבאים,

ר' אברהם אל"י פאסעל, ר' חיים משה וואלאזענסקי :

קרויז רוכלים [קאראבערניקס] נבנה בשנת תר"ך, החברות כנ"ל, הגבאים, ר' זיסל חוויידאן ר' משה שאמשענאוויץ, ר' עזריאל אהרנסאהן :

קרויז עין יעקב [בלאכיס] נבנה בשנת תרכ"ד, החברות כנ"ל, הגבאים, ר' נתן שאבאשעוויץ, ר' ליב שלאמאוויץ, ר' אהרן פיון :

קרויז עושי כבעים [קירזנערס] נבנה בשנת תרכ"ז, החברות כנ"ל, הגבאים ר' יהושע העשיל מאנילעווסקי, ר' גבריאל תלם [מנהיג ומאסף ג"כ שמה יותר מל"ג שנה], ר' מרדכי פערלאוויץ :

מוסדות הצדקה והחסד

תלמוד תורה; מתנהגת היטב עפ"י למודים קבועים נמרא, תנ"ך שפ"ע ודקדוקה, מפי שלשה מלמדים כל אחד למד ידוע,

ועל הטוב יזכרו המורה המצוין ומומחה ר' אהרן ארכסנדר נאלדבערג שי', והמורה המצוין המופלג ר' זאב יצחק הכהן שלאמאוויץ שי', הגבאים: הראשי, הנביר המופלג בתרי עסקן—צבורי הר"ר משולם פישל בעהר שי', הר"ר דוב מנשה אבראמאוויץ רב העדה, הרב ר' שמעי' דארפמאן, המופלג ר' אליעזר לעווין; מהת"ת הזאת יצאו הרבה לומדים גדולים בהורה ואנשים ישרים :

ביקור חולים; בנין מפואר ובסדרים נכונים להשגיח על החולים, ויש בה רופא מומחה ד"ר משה יצחק ב"ר יוסף מאנקאווסקי,

וחובש ר' יעקב קראסנעסמאו, הגבאים הר"ר משולם פישל בעהר הנ"ל, והר"ר מאנקאווסקי הנ"ל, ועל הטוב יזכר שם המנות המופלג בתרי ר' ליב זאראנקיסקער, בעד עמלו הרבה באטונה בתור משגיח, ועתה מלא מקומו למשגיח המופלג היקר העסקן ר' אברהם יצחק גראדניק שי' ומפקח היטב על ביה"ח הנ"ל :

חברת מושב זקנים הישן, נוסדה בשנת תרס"ז ע"י המורה המצוין הר"ר אברהם אל"י פאסעל ג", לתמוך את זקני עניי עירנו בתמיכת

כסף כבד שבוע, בראשית התיסדותה נתמכו כמ"ה זקנים וזקנות, הר"ר הג"ל יש אתו מסודר לדפוס (א), מאמר על דבר הקנינים ביח, קניה והקנאה,

השתעברות והתחייבות, (ב), איוב, בתרגום זרנוני עפ"י שיטת המורים עם הערות קצרות, ועוד חבורים בכ" :

מערכת ראשון

בית מושב זקנים החדש, נוסד בשנת תרס"ט ברשיון הממשלה. מיסודו של הנביר הנדיב המנוח ר' אבא סאלאוויצ'יק מפעמערבורג, שהשאיר בצוואתו הון כ"ד אלף ר"כ, והונח בהבאנק עד שעלה לסכום ל"ד אלף וה' מאות ר"כ, ועתה הוציאו מהבאנק את הכסף הנ"ל ונתנו שלשה אלף ר"כ להביקור חולים וח' אלף וה' מאות ר"כ קנו בית חומה וכל מכשיריה, וכ"ה אלף ר"כ מינחת על קרן קיימת, הבית "מושב זקנים" החדש הזה הבנוי במכלל יופי ובפאר והדר עצהו"מ ומתנתו במידור טוב ויפה, הן בארוחותיו, הן בנקותו, גם יש שם ביהמ"ד לזקנים, ובית המרחץ, וגן יפה ונעים אצלו, ומתנהגת בעין פקחה ויפה על הזקנים האלו בכדי שתהא לבם ודעתם מיושבת עליהם לבלות ימיהם ושנותיהם בטוב ובנעימים; הנבאים העסקן החרוץ ר' משה הלל בר' יהודה בערינשטיין, ר' צבי יעקב טאוור, ר' נחום שאבאשעוויץ, ר' יהושע העשיל טאגילעווסקי, ר' ליב קאפלמן, ר' פנחס קאפלמן, והמטענת ר' שרגא בעקער;

הכנסת אורחים נתיסדה משנים קדומות, ובשנים האחרונות ה' המנהל הראשי הרב הצדיק המנוח ר' יעקב שיין ז"ל, ועתה עומד תחת השגחת איזה בעה"ב ובראש העסקן החרוץ ר' גבריאל ב"ר שניאור אלימלך תלם עורך - דין, והבית להכנסת אורחים הזה נדב לעורמים המנוח היקר יריא ר' יעקב אשר ב"ר אברהם ליפשיץ כ"ץ:

גמילות חסדים יש בעירנו שלשה, א' בביהמ"ד הנ', ב' בקלוי חסידים, ג' בקלוי חיי אדם, וממונים על זה גבאים נכבדים, ומתנהג בסדר יפה:

בית הבאנק נוסד ע"י השתדלות הנביר היקר המצוין ביראתו ובצדקתו, שעסק כל ימיו בצרכי צבור באמונה הרבני ר' משה יצחק קאמבער ושחג"ח בשנת תרס"ה כ"א שבט ומנ"כ על ביה"ק החדש, בן הנביר היקר המצוין המנוח ר' יעקב חנוך זונדליקאמבער ע"ה; ועתה מנהיגי המוסד הזה המה, א' פראוולעניע, היושב ראש הר"ר משולם פישל בעהר הנ"ל, חברים, הרקח ר' דוד ראזענבלום, ר' שלמה איסערליס, ב' סאוועט, היושב ראש, עורך-דין מאיר [מאקס] לעווי, החברים הר"ר דוב מנשה אבראמאוויץ רב העדה, ר' יהודה ווינאדסקי, ר' נחום שאבאשעוויץ, ר' מנחם מענדיל ליפשיץ, ר' ליב קאפלמן, והסופר ומזכיר ר' נתן נטע זאקיהיים:

בית הבאנק השני, א' פראוולעניע, היושב ראש ר' ליב בלאך, החברים, ר' משה נאדראן, התובש ר' יעקב קראסנעסמאוור, סגנים

סגנים, ר' יהודה ווינארסקי, ר' עזריאל מנדלר, ב' סאוועט, היושב ראש, ר' אלעזר פערלאוו, חברים, ר' חיים צבי פרידמאן, ר' שמעון געץ, ועוד. והסופר ומזכיר ר' נתן נטע זאקהיים הגיל:

אגודת נשים [פרויען-פעראייין] נוסדה ע"י הר"ר משולם פישל בעהר הנ"ל, וע"י האשה הצנועה אשת חיל סרת פריידע מלכה ע"ה, האגודה נתיסדה לתמוך וילדות עניות ולעזר לשאר צרכים לחולות, ולע"ע עומדת האגודה עצתוירט:

לינת הצדק נוסדה משנים קדומות ע"י נבאים נבחרים, אבל לע"ע מצב החברה בשפל המצב, וראוי להחזיקה:

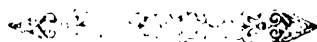
חברה קדושה לפי ידיעתנו ולפי השערותינו נוסדה משנים היותר קדומות כמעט בעת שהתחיל להתיסר הישוב היהודי בעירנו זה ערך שלש מאות שנה, הפנקס העתיק הקודם נשרף בשנת תקצ"א, ואח"כ נכתב מחדש בשנת תקצ"ב, ובשנת תרכ"ה נשרף. הפנקס זה נ"כ בהשריפה הגדולה שהיה בעירנו, וחבל על ראב"דן, ובשנת תרכ"ז נכתב מחדש הפנקס של הח"ק ע"י הסופר הח"ק המופלג יר"א המנוח ר' צבי מרגליות ע"ה, ובשנת תרל"ה מצא לנכון למסור את עבודת הפנקס ליד המופלג היקר השלם, ר' אריה פרעס ש"י והוא בעל ביה"ק נ"כ, מצוין וחרוץ גדול, ונחוץ להרבה משמרות בעירנו, בעל קורא נפלא בביהמ"ד הג' דעירנו, ומוהל טובהק ומומחה, סופר ומזכיר כמעט מכל החברות זה קרוב לארבעים שנה, והוא בן להמפלג בתו"ר ר' מרדכי טובי ב"ר אריה שהיה שריב בלדעוויאן כארבעים שנה, ממשפחת הג' הגדול מ"ה שאול טובי קאצינעלענבויען מעיר שאווי"ל שנפטר בשנת תרי"ב בחודש אייר:

זקני העיר מספרים כי עירנו **ראסיין** היתה שייכת לאדון אחד בשם **שמאלניק**, ישו הוא ה' איש קשה ורע מעללים, שהכביר אכפו על בני העיר במסים וארנונות, וכאשר לא בא לדין גובינא מחיים, לא הניח לקבור את המת עד שסלקו הורשים את המס בשלימות, פעם אחת מתו בזמן קצר כשבעה אנשים, אשר ה' נושה במ. את המסים, וכאשר לא נתן לקבור אותם הניחו אותם בביהכנ"ס והיו מונחים עד שהיו לברות לשיני העכברים, אולם ר' נקם נקמתם ממנו וענש להעריץ הזה כרשעתו, פעם אחת, בישבו על

מערנת ראסין

על הסוס לרכוב השתנע הסוס פתאום וקפץ ודלג בדהרותיו האבירים עד שהפיל את רוכבו אחור ומת בסקילה, המעשה הזה אירע בב"א בס"ו ופ"א נדע באיזה שנה היתה, כי בהשריפה הגדולה שהיתה בעירנו בשנת תרכ"ה נשרף גם הפנקס ונסתם כל חזון מקורות עירנו, על המאורע הזאת קבעו הרבנים וסובי עירנו, תענית ולומר סליחות כיום כ"א בס"ו בכל שנה ושנה, ועד לפני שנים מספר נהנה עיר קהלתנו להחזיק בהתענית הזו עם אמירת סליחות; אספתי ממקורות נאמנים, משה מארקאוויץ.

בעל המתבר כ', שם הגדולים השלישי בשני חלקים:

מחיר המחברת הזאת עם המשלוח 35 קאפ

כתיבתו של המחבר

Мовшу Марковичу г. Россіены Ков. губ.

או

Moses Marcowitch Rossiény
Gouv. Kowno (Russland)

עוד נמצא אצל המחבר הנוכחי להמכר גם ספרו
שם הגדולים השלישי ב' חלקים.

מחיר הספר שם הגדולים השלישי ב' חלקים עם המשלוח 60 קאפ

כתיבתו של המויל ספר הנכח.

3. Т. Марковичу м. Воложинъ Вилен. губ.

תכנית הדפסת ספרים:

אותיות, בכל לשון, חדשות ויפות. —

הדפסת משוואות ומציאות, בדפוס חשמי, מוצגת חדשה. —

הנהיג מדויקת מאד. —

נייר טוב ויפה. —

עשיית מאמרים למען להדפיס הרבה פעמים. —

הכלית הזדירות ושלמות בסדר ובחזק. —

זריות ומדירות נפלאה. —

זול האפשר לעומת כל הדפוסים שבעולם. —

אופנים קלים וגאומים בתנאי השלמות לשעורין. —

השתתפות בהוצאת ספרים, באופנים שונים. —

השוואה על ידי מכתבים בגללים. —

ישיבת המחברים פה במשך ההדפסה — מותר. —

השלחת עלים למבחן כפעם בפעם. —

הפקת רצון המחברים עצמיהם. —

מחברים, מוכרי-ספרים ומוציאים-לאור,

החפצים שספריהם ידפנו על פי התכנית הנוכח.

יפנו אלי, ואיה אמלא מאוי כל שחזרי בריתי עצמיהם.

בכבוד רב

ארי יהודה לייב ליפשיין.

ווארשע רח' מוראנאווסקי № 47 (סנין 16 №)

נכר ארץ סנין הרבה, ידעתי, המפרסם כרונתו ונדקתו וחכמתו ודפוסו

ובקראותו ויראתו וזהירותו, שלשלת היותו, חוש מנוח אילול ותלמידים

המרים הגדול, הדב ר' בנימין ליפשיין ונלהיג צעיר, סנין

סנין חלקת בנימין.

—

מחבר

Мовшу Марковичу, Вилен. губ. № 47.

Т. Марковичу, м. Воложинъ, № 47.